

HELHEDS- ORIENTERED GADEPLANS- INDSATSER MED MENTORING

En undersøgelse af den lang-
sigtede virkning af mentorindsatser i
fire udsatte boligområder 2010-2014

HELHEDSORIENTEREDE GADEPLANSINDSATSER MED MENTORING

En undersøgelse af den langsigtede virkning af mentorindsatser i fire udsatte boligområder 2010-2014

Ane Glad
Lasse Kjeldsen
Søren Brink Larsen
Anne Maria Foldgast

ISBN-978-87-92798-58-9

© 2018 Center for Boligsocial Udvikling

Center for Boligsocial Udvikling
Sadelmagerporten 4
2650 Hvidovre

Tlf: 28 35 58 85
E-mail: info@cfbu.dk
www.cfbu.dk

SEPTEMBER 2018

Fotos: Kristian Brasen. Alle rettigheder tilhører CFBU.

Layout: Mille Vang Hansen og Nikolaj Avlund

Udgivelsen kan frit hentes på www.cfbu.dk

CFBU's udgivelser kan frit citeres med tydelig kildegengivelse

er en selvejende institution under Transport-, Bygnings- og Boligministeriet. Centrets overordnede formål er at undersøge effekten af sociale indsatser i udsatte boligområder, at indsamle erfaringer fra nationale og internationale boligsociale indsatser og at yde kvalificeret rådgivning og processtøtte til centrale aktører indenfor det boligsociale område.

INDHOLD

Indledning	4
Konklusioner	5
Hvorfor mentorindsatser?	10
Tre helhedsorienterede gadeplansindsatser med mentoring	12
Hvordan er det gået for de unge?	15
Tema 1: Uddannelse	16
Tema 2: Kriminalitet	20
Tema 3: Familie, venner og fritid	27
Hvordan klarer de unge sig samlet set i dag?	33
Litteratur	35
Bilag 1: Metodebilag	36

INDLEDNING

I udsatte boligområder er der generelt en stor overrepræsentation af unge, der sigtes og dømmes for kriminalitet (Glad & Kuipers 2017). En af de løsningsmodeller, man ofte tyer til, er opsøgende og relationsopbyggende arbejde over for kriminelle og kriminalitetstruede unge i gademiljøet. En anden udbredt løsningsmodel er helhedsorienterede indsatser tilpasset den enkelte unges individuelle situation, f.eks. i form af mentorindsatser. Fælles for disse indsatser er, at de har til formål at ruste de unge til et godt liv uden kriminalitet og med sunde relationer og gode muligheder for at få en uddannelse og komme i job.

I 2010-2014 gennemførtes i 12 kommuner en række forsøg med helhedsorienterede gadeplansindsatser, der netop skulle kombinere de to ovennævnte løsningsmodeller. Center for Boligsocial Udvikling (CFBU) evaluerede for-

søgsprojekterne og fandt, at bl.a. indsatserne i København, Odense og Ishøj viste lovende resultater. I Odense var det f.eks. kun 2 ud af 69 unge, der var dømt for ny kriminalitet ved projektets afslutning i 2014 (Kjeldsen m.fl. 2015a: 70).

Evalueringen kunne imidlertid ikke svare på, hvilken virkning indsatserne havde for de unge på en længere bane. I nærværende undersøgelse følger vi derfor op på, hvordan det sidenhen er gået de unge, der var en del af de helhedsorienterede gadeplansindsatser i København, Odense og Ishøj. Vi undersøger her, hvordan de på længere sigt har klaret sig i forhold til uddannelse, beskæftigelse, kriminalitet, og hvordan de generelt trives.

I det nedenstående kan du læse resultaterne af dette opfølgingsstudie.

OM DE HELHEDSORIENTEREDE GADEPLANSINDSATSER 2010-2014

17 udsatte boligområder i 12 forskellige kommuner medvirkede i forsøgene med helhedsorienterede gadeplansindsatser. Boligområderne var præget af, at der boede mange børn og unge, samt at ungdomsarbejdsløsheden og kriminalitetsniveauet var højt. Forsøgene skulle nedbringe kriminaliteten i områderne og få flere unge i gang med job og uddannelse. Forsøgene blev støttet med 130 mio. kr. i satspuljemidler udmøntet via Indenrigs- og Socialministeriet (sidenhen Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter).

CFBU evaluerede puljen og kunne bl.a. pege på, at puljen som helhed ikke havde nedbragt ungdomskriminaliteten i de berørte boligområder. Evalueringen viste desuden, at mange projekter manglede en reel helhedsorientering og sammenhæng i indsatsen over for den enkelte unge (se Kjeldsen m.fl. 2015a).

Der var dog projekter, der fremviste lovende resultater. Det var primært projekter, hvor man havde formået at fokusere indsatsen omkring den enkelte unges udfordringer og gå på tværs af forskellige indsatsområder som skole, job, fritid, gadeliv og familie. Det gjorde man ved at benytte individuelle mentorindsatser som et kerneelement i indsatsen, nogle steder i kombination med fritidsjobindsatser (ibid.).

KONKLUSIONER

Undersøgelsen belyser de langsigtede virkninger af de helhedsorienterede gadeplansindsatser med mentoring i Odense, København og Ishøj for 366 unge, der har fået en mentorindsats i perioden 2010-2014. Undersøgelsen er dels baseret på registerdata om samtlige unge og dels på en spørgeskemaundersøgelse blandt 114 af de unge om deres hverdagsliv, relationer til familie, venner, forbrug af rusmidler samt kriminalitet.

De tidligere mentees sammenlignes i registeranalyserne med en gruppe unge fra andre udsatte områder med samme køns-, alder og etniske fordeling, her kaldet 'sammenligningsgruppen'. I spørgeskemaanalyserne sammenlignes de tidligere mentees endvidere med en matchet kontrolgruppe, der har besvaret samme spørgeskema. De omtales 'kontrolgruppen'.

SUCCES MED AT TILTRÆKKE EN UDSAT MÅLGRUPPE

En udfordring i mange mentor- og gadeplansindsatser er at skabe kontakt til de unge, der er mest udsatte og har mest brug for en indsats. I de undersøgte indsatser har man med succes skabt kontakt med og forløb for en relativt udsat gruppe af unge. Over halvdelen bliver før eller senere sigtet for kriminalitet, og mange har eller har haft forskellige forebyggende foranstaltninger. Også fagligt er det en svag målgruppe, der i gennemsnit scorer 1,4 karakter lavere end sammenligningsgruppen til afgangsprøven i grundskolens 9.- klasse.

DET ER IKKE LYKKEDES AT STYRKE TILKNYTNINGEN TIL UDDANNELSESYSTEMET

Samlet set tyder analysen på, at mentorindsatserne ikke i udpræget grad er lykkedes med at få de unge i gang med og fastholdt på en ungdomsuddannelse. Særligt lader de alleryngste på indsatstidspunktet i udpræget grad til at falde fra ungdomsuddannelserne igen.

Fokuserer vi på de unges status i dag, er lidt over en tredjedel (36 pct.) af de unge hverken i gang med en uddannelse eller i beskæftigelse. En del af disse unge er ledige, men der er også 14 pct. blandt de tidligere mentees, som vi hverken har uddannelses- eller beskæftigelsesinformationer om. Blandt de øvrige to tredjedele er størstedelen stadig i gang med uddannelse – primært en ungdomsuddannelse.

EN TIDLIG INDSATS REDUCERER OG FOREBYGGER KRIMINALITET

Analyserne indikerer, at indsatsen har størst betydning for de unges kriminalitet, hvis den gives på et tidligt tidspunkt.

Flest unge sigtes for kriminalitet, når de er 17 år gamle. Andelen af sigtede unge stiger, fra de når den kriminelle lavalder på 15 år, til de bliver 17 år, og falder derefter støt. Det gælder både blandt de tidligere mentees og blandt sammenligningsgruppen. Andelen af sigtede blandt de tidligere mentees er dog tre-fire gange så høj som blandt unge i sammenligningsgruppen.

Mønstret adskiller sig dog, afhængigt af hvor gamle de unge er ved indsatsstart. For de unge, der er 14-15 år ved indsatsstart, stiger sigtelseshyppigheden langt mindre frem mod 17-årsalderen set i forhold til sammenligningsgruppen. Og fra 17 til 19 år falder sigtelseshyppigheden blandt de yngste mentees med to tredjedele: Et fald, der er næsten tre gange så stort som i sammenligningsgruppen. De unge, der modtager en tidlig indsats, er i en alder af 19 år dermed næsten nede på samme sigtelsesniveau som sammenligningsgruppen, nemlig 11 pct. For dem, der modtager indsatsen som 16-17-årige eller ældre, ser vi imidlertid ikke i samme grad en positiv effekt på sigtelseshyppigheden.

RISIKOFAKTORER ER STADIG TIL STEDE HOS MANGE AF DE UNGE

Ungdomskriminalitet er i høj grad en gruppeadfærd, og de unge tilbringer, som undersøgelsen viser, meget af deres tid sammen med venner, for en dels vedkommende uden at deres forældre ved, hvor de er, hvad de laver, og hvem de er sammen med. Vi ved fra andre undersøgelser, at ungegruppens normer og gensidige forventninger har betydning for risikoen for at begå ungdomskriminalitet.

EN DEL FORÆLDRE HAR BEGRÆNSET INDSIGT I DE UNGES LIV

Gode forhold til forældrene er en beskyttende faktor i forhold til kriminalitet. Undersøgelsen viser, at de tidligere mentees i lige så høj grad som kontrolgruppen snakker med deres forældre, når de har problemer eller er kede af det. Der er dog samtidig et billede af, at forældrene for en dels vedkommende har et begrænset indblik i, hvad den unge foretager sig i fritiden, eller hvem de er sammen med.

DE UNGE GÅR I HØJERE GRAD TIL FESTER OG I BYEN

Ser vi på indsatsgruppens adfærd i fritiden, så ligner den i store træk gennemsnittet for unge i kontrolgruppen. De tidligere mentees bruger fritiden på at hænge ud med vennerne, enten hjemme eller på gaden, i butikcentre mv., men ikke i højere grad end andre unge.

Til gengæld er de oftere i byen og er sent ude: To tredjedele er ude efter kl. 23 mindst en gang om ugen, mens det samme kun gælder knap halvdelen i kontrolgruppen. Knap hver fjerde går til fester eller i byen hver uge, mens det i kontrolgruppen er 15 pct.

DE FÆRRESTE BRUGER RUSMIDLER

En mindre gruppe af de unge bruger rusmidler flere gange om ugen. I indsatsgruppen er det 15 pct., mens det i kontrolgruppen er 10 pct. Når vi spørger ind til, hvor mange der bruger rusmidler dagligt, falder andelen dog helt ned til 2 og 3 pct. i hhv. indsats og kontrolgruppe (se bilag). Det tyder således på, at det er meget få blandt de unge, der har et tungt misbrug.

Samtidig er der en meget stor gruppe, der hverken ryger hash eller tager andre stoffer, og som kun sjældent eller aldrig drikker sig fulde. Alt i alt er der 46 pct. af de unge i indsatsgruppen, der angiver, at de slet ikke har drukket alkohol, røget hash eller taget andre stoffer inden for de sidste 12 måneder (se bilag). Blandt disse unge er indvandrere og efterkommere stærkt overrepræsenterede.

MANGE HAR FORTSAT EN BELASTET OMGANGSKREDS

Undersøgelsen viser, at de tidligere mentees for en stor dels vedkommende har en belastet omgangskreds. 47 pct. af indsatsgruppen siger, at mindst halvdelen af deres venner har røget hash, og 18 pct. siger, at mindst halvdelen af deres venner har taget andre stoffer. I kontrolgruppen er tallet hhv. 36 og 12 pct.

Også hvad angår forskellige former for kriminalitet, har de tidligere mentees en belastet omgangskreds. Indsatsgruppen angiver hyppigere, at deres venner har begået kriminalitet. Det gælder især vold, indbrud og røverier. Andre undersøgelser har dog vist, at unge ofte overvurderer venner og klassekammeraters kriminalitet, så resultatet skal tolkes med varsomhed (Balvig m.fl. 2017).

PERSPEKTIVERENDE BLIK PÅ RAPPORTENS KONKLUSIONER

Generelt tegner det et billede af, at de tidligere mentees klarer sig lidt dårligere end kontrolgruppen, når det gælder uddannelse og beskæftigelse samt kriminalitet efter indsatsen.

Der er dog væsentlige forskelle på de unge i indsatsgruppen. Selvom de har en mere belastet omgangskreds og hyppigere end kontrolgruppen svarer, at de har begået kriminalitet inden for det seneste år, så er det alligevel størstedelen af de tidligere mentees, der i dag enten er i gang med en uddannelse eller i beskæftigelse, som ikke har begået kriminalitet, og som ikke lader til at have et alarmerende forbrug af rusmidler. Det lader desuden til, at disse forskelle til en hvis grad hænger sammen med, hvor gamle de var, da de fik en mentorindsats. Dem, der var unge, da de fik en mentorindsats, klarer sig i det store og hele bedre i dag end dem, der var ældre, da de fik en mentorindsats.

Som ovenstående konklusioner peger på, er resultaterne af indsatsen ikke entydige. De målbar resultater skal ses i lyset af, at indsatsen langt hen ad vejen også har haft til formål at forbedre de unges trivsel og at hjælpe dem væk fra en gadeorienteret livsstil. Det betyder, at der er flere mere 'bløde' mål i indsatsen, som vi ikke har mulighed for at måle på. Resultaterne skal desuden ses i lyset af, at det er svært at vide, hvordan det ville være gået de unge, hvis de ikke havde fået indsatsen.

BOKS 1. SÅDAN HAR VI GJORT

Undersøgelsen er baseret på data om unge, der har deltaget i helhedsorienterede gadeplansindsatser med mentoring i København, Odense og Ishøj kommuner.

De helhedsorienterede gadeplansindsatser i de tre kommuner bygger på en række elementer, hvoraf mentorforløb kun udgør ét element. I denne undersøgelse fokuserer vi imidlertid alene på de unge, der har gennemgået et mentorforløb. Der er også andre unge, der har været en del af indsatserne, men som ikke har været i mentorforløb. Disse unge indgår ikke i denne undersøgelse.

Selvom de tre indsatser har en række fællestræk, er der også visse forskelle mellem indsatserne. Disse forskelle har vi desværre ikke haft mulighed for at tage højde for i denne undersøgelse. For en mere uddybende beskrivelse af gadeplansindsatserne i de tre kommuner, se bilag.

BOKS 1. SÅDAN HAR VI GJORT (FORTSAT)

Hvad er langsigtede virkninger?

Formålet med denne undersøgelse er som nævnt at undersøge de langsigtede virkninger af de helhedsorienterede gadeplansindsatser med mentoring. Det gør vi på to forskellige måder – dels som en eftermåling og dels som en før-efter-analyse.

1. Eftermålingen er baseret på spørgeskemadata og er således en selvrapporert beskrivelse af de unges adfærd og trivsel godt et år eller mere efter, at de har afsluttet deres mentorforløb. For at perspektivere resultaterne sammenligner vi med en kontrolgruppe. Eftermålingen omfatter 114 tidligere mentees, der har besvaret spørgeskemaet.
2. Før- og efteranalysen er baseret på registerdata om de unge. I registrene kan vi følge alle de tidligere mentees uden bortfald i perioden, fra før de fik indsatsen frem til år 2016, ca. to år efter, at de sidste unge afsluttede deres mentorforløb.

Du kan læse mere om de forskellige datakilder i Boks 2.

Mål for kriminalitet

Kriminalitet er, uanset hvordan man undersøger det, forbundet med et stort mørketal. Mørketallet er forskellen på den kriminalitet, der faktisk begås, og den kriminalitet, der bliver registreret og målt. Mørketallet varierer alt efter, hvordan man måler kriminalitet. I denne undersøgelse ser vi dels på den registrerede kriminalitet i form af sigtelser, dels på den selvrapporerede kriminalitet i form af spørgeskemadata. På den måde har vi flere datakilder og dermed bedre mulighed for at belyse kriminaliteten.

- Fordelen ved registerbaserede kriminalitetsdata er, at dataindsamlingen sker ensartet, og at der ikke er noget bortfald. Ulempen er til gengæld, at de eneste hændelser, der registreres, er dem, som politiet har fået kendskab til, og hvor der f.eks. rejses sigtelse.
- Selvrapporerede målinger er ikke begrænset til de hændelser, der bliver opdaget. Til gengæld er der her ofte problemer med bortfald, og kvaliteten af data er desuden afhængig af deltagernes hukommelse og vilje til at svare ærligt.

Som nævnt er bortfald en selvstændig problemstilling i forhold til spørgeskemaundersøgelser, hvilket også gælder i denne undersøgelse. For at imødekomme disse problemer har vi vægtet besvarelserne på køn, alder og etnicitet. For en nærmere beskrivelse af bortfald og vægtningen, se bilag.

Øvrige resultater af indsatserne

Indsatserne har ikke kun haft fokus på kriminalitet, men også på at hjælpe de unge godt på vej i andre arenaer af deres liv. Både i spørgeskemaet og i registeranalyserne har vi derfor også interesseret os for andre aspekter af de unges liv, bl.a. i form af deres uddannelse, generelle trivsel og relationer til venner og familier. På den måde kan vi tegne et billede af, hvordan det generelt er gået de unge siden indsatsen.

BOKS 2. DATAKILDER

Registerdata

Registerdata omfatter alle unge, der har været en del af indsatserne i perioden før og efter indsatsen. Indeholder oplysninger om sigtelser og uddannelse.

Sammenligningsgrundlag: De unge, der har deltaget i gadeplan, er blevet rekrutteret på baggrund af gadeplansmedarbejdernes helhedsvurdering af de unge, deres adfærd, omgangskreds, aktiviteter osv. At indsatsgruppen er håndplukket ud fra en individuel helhedsvurdering, gør det vanskeligt at konstruere en reel kontrolgruppe. I stedet sammenligner vi dels indsatsgruppen med lignende unge og dels benytter de unge som deres egen kontrolgruppe.

- **Lignende unge:** For at definere et 'normalniveau' sammenligner vi de unge med en tilfældigt udtrukket gruppe af unge med samme fordeling på køn, alder og etniske baggrund som indsatsgruppen. De sammenlignelige unge bor alle i andre områder med en boligsocial helhedsplan. For nærmere beskrivelse, se bilag.
- **Egen kontrolgruppe:** Vi benytter desuden de unge fra indsatsgruppen som deres egen kontrolgruppe. Det gør vi dels ved at sammenligne deres status før indsatsen med deres status efter indsatsen. Vi benytter desuden den naturlige variation, der er i data, til at sammenligne forskellige undergrupper af unge i indsatsgruppen på tværs af f.eks. køn, alder og etnicitet. Da de unge ikke var lige gamle, da de kom med i indsatsen, kan vi for eksempel undersøge virkningen af indsatsen afhængigt af indsatsalder.

Spørgeskemadata

Spørgeskemadata omfatter en delmængde af de unge fra indsatsgruppen, der har besvaret spørgeskemaet. Sammenligningsgrundlaget er en matchet kontrolgruppe, der er tilstræbt at ligne de unge, der har svaret.

Dataindsamlingen er foretaget af Danmarks Statistik og gennemført i november 2015. Blandt de unge i indsatsgruppen er data indsamlet delvist som web-besvarelser og delvist som telefoninterviews. Efterfølgende er der konstrueret en matchet kontrolgruppe på baggrund af den del af indsatsgruppen, der har besvaret surveyen. Kontrolgruppen er interviewet et år senere end indsatsgruppen, men er justeret for alder, således at de unge i kontrolgruppen og indsatsgruppen er lige gamle på besvarestedspunktet.

Sammenligningsgrundlag:

- **Kontrolgruppe:** En matchet kontrolgruppe, der har besvaret spørgeskemaet. For nærmere beskrivelse af, hvordan kontrolgruppen er matchet, se bilag.

Løbende gennem rapporten fremgår det af hver enkelt tabel, hvilket datagrundlag de er baseret på.

HVORFOR MENTOR-INDSATSER?

Mentorindsatser har i mange tilfælde vist gode resultater i forhold til at forebygge kriminalitet blandt udsatte unge. Effekten af indsatsen afhænger dog bl.a. af, hvordan den specifikke indsats er organiseret. I dette afsnit beskriver vi nærmere, hvad den internationale forskning siger om mentorindsatser for kriminalitetstruede unge.

HVAD ER EN MENTOR?

Ifølge en international litteraturopsamling er en mentor "en form for professionel ven, som kan dele ud af sine erfaringer og støtte den unge i at tage nogle konstruktive valg for sit liv" (SFI Campbell 2009: 1). Mentorens funktion er at lære fra sig, guide den unge, være en rollemodel samt vejlede, rådgive, bemyndige og mobilisere den unge. Mentoren hjælper den unge med at udvikle sin karakter samt at styrke sine kompetencer. Forskningen viser, at mentorindsatser er virkningsfulde over for unge i særlig risiko, der er bosiddende i udsatte boligområder (Christiansen 2012: 26f).

Forholdet mellem mentoren og den unge mentee er således omdrejningspunktet for indsatsen. Derudover er mentorens baggrund også af stor betydning for, om indsatsen lykkes. Forskning peger på, at de bedste resultater opnås gennem indsatser, hvor mentoren har en professionel baggrund. De professionelle mentorer formår i højere grad end de frivillige at fokusere på det personlige forhold, hvorimod de frivillige i visse tilfælde mangler de rette redskaber til at håndtere de unge (SFI Campbell 2009: 2).

**LÆS MERE OM MENTORINDSATSER
OG DERES VIRKNING HER:**

Frederiksen m.fl. (2013): Mentorer i udsatte boligområder – sådan tilrettelægges den virkningsfulde indsats. Center for Boligsocial Udvikling.

Christiansen, Henriette Nobili (2012): Effekten af Mentor- og fritidsindsatser for unge i risiko. En systematisk kortlægning. Det Kriminalpræventive Råd.

HVAD SKAL MENTOREN KUNNE?

Litteraturen viser, at effekten af indsatserne afhænger af organiseringen af den specifikke indsats – dens intensitet og længde. Effekten er desuden afhængig af kontaktrelationen mellem mentor og mentee samt den forudgående screening og mentorens oplæring. En vellykket indsats er karakteriseret ved:

1. En høj intensitet i indsatsen, dvs. at der er ugentlige møder af flere timers varighed.
2. Varighed i indsatsen på minimum et år. De mentorindsatser, som har varet mere end et år, har flest signifikante og positive effekter i forhold til de unges adfærd – både til rusmidler og uddannelse, samt deres selvværd og sociale kompetencer (Christiansen 2012: 86).
3. En betydningsfuld engageret voksenkontakt, som tager form af en støttende, tillidsfuld, anerkendende og emotionel relation, der fokuserer på den unges psykosociale udvikling (Christiansen 2012: 9f).
4. Indsatserne skal bestå af (eller have tilknyttet) professionelle ansatte, der er i stand til at screene, matche, oplære, støtte og supervisere frivillige mentorer, så de får nogle redskaber til at arbejde med den unge, og den bedst mulige relation bliver sammensat (ibid.: 9f).

Forskningen tyder desuden på, at nogle positive forandringer først indtræder flere år efter, at den unge har haft en mentor. Ideelt skal indsatserne heller ikke kun forsøge at hjælpe de unge her og nu, men også på længere sigt. Det gælder eksempelvis støtte i forhold til skolegang, hjælp til at finde et job, øget fokus på at styrke de unges selvværd og forhold til familie og venner (Christiansen 2012: 71).

TRE HELHEDS-ORIENTERED E GADEPLANSINDSATSER MED MENTORING

Som det fremgår af indledningen og af CFBU's slutevaluering af gadeplanspuljen, var der ikke tale om standardiserede eller ensartede indsatser på tværs af de medvirkende kommuner og boligområder. Mentorindsatserne i København, Odense og Ishøj adskiller sig således på en række punkter. Samtidig er der tilstrækkeligt med fælles gods til, at vi har fundet det forsvarligt at gennemføre en samlet evaluering af indsatsernes langsigtede virkninger. I det nedenstående redegør vi kort for de tre indsatser. En mere detaljeret beskrivelse af de tre helhedsorienterede gadeplansprojekter kan rekvireres ved henvendelse til CFBU.

MÅLGRUPPE

Indsatserne i København (Nørrebro og Tingbjerg), i Odense (Vollsmose) og i Ishøj (Vejleåparken) er alle kendetegnet ved, at målgruppen fortrinsvis er unge i alderen fra 15 op til 25 år. I Ishøj og København har man i nogle tilfælde inkluderet unge helt ned til 13 år. Når vi ser på indsatsernes faktiske deltagere, ligner de aldersmæssigt hinanden nogenlunde, selvom der er lidt flere yngre blandt deltagerne i Vejleåparken. Langt de fleste deltagere i mentorindsatserne var 15-19 år, da de startede i indsatsen.

Målgruppen bestod hovedsageligt af drenge og unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund. De unge blev håndplukket ud fra en helhedsvurdering af deres adfærd og trivsel. Mange var utilpassede unge med en negativ voksenkontakt, en gadeori-

enteret livsstil og en uro- og utryghedsskabende adfærd. Nogle havde misbrugsproblemer, mange havde en problematisk skolegang eller stod uden uddannelse eller beskæftigelse. Nogle af de unge var allerede inde på en kriminel løbebane, da de blev rekrutteret til gadeplansindsatsen, mens andre var i risiko for at ende i kriminalitet.

Ser vi på tværs af de tre områder, lader det til, at de unge, der er blevet rekrutteret i Odense, i gennemsnit har været en lidt tungere målgruppe sammenlignet med København og Ishøj. Det kommer til udtryk ved, at de unge fra Odense hyppigere har været sigtet og/eller haft en forebyggende foranstaltning sammenlignet med de unge fra København og Ishøj. Det gælder dog for alle tre områder, at der er variation i de unges alder og sigtelseshistorik.

ORGANISERING AF INDSATSERNE

De tre projekter var alle lokalt til stede i de berørte boligområder. Projekterne i København og Odense var organisatorisk tilknyttet et lokalt børne-familiecenter under socialforvaltningen, mens projektet i Ishøj var tilknyttet den tværgående stab for tryghed og kriminalitetsforebyggelse i Ishøj Kommune.

Projekterne var fortrinsvis bemandet med socialpædagogisk eller andet socialfagligt personale. I både Odense og Ishøj blev disse suppleret med medarbejdere med et særligt fokus på fritidsjob og virksomhedssamarbejde.

REKRUTTERING

Alle tre projekter rekrutterede i høj grad deres mentees gennem direkte visitering til projektet fra f.eks. skoler, klubber, sagsbehandlere og andre samarbejdspartnere eller gennem personer i den unges netværk. Denne rekruttering supplerede man i varierende grad med målrettet tilstedeværelse i gademiljøet med det formål at skabe kontakt med målgruppen.

Hvis en ung blev vurderet som relevant i forhold til indsatsen, afholdt man i alle tre projekter en indledende samtale med den unge og evt. dennes forældre. På baggrund af samtalen indgik man en formel aftale om deltagelse i projektet. Her blev også den unges cpr-nr. registreret med henblik på senere opfølgning¹.

HVEM VAR DE UNGE MENTEES?

I alt 381 unge har modtaget en helhedsorienteret gadeplansindsats med mentoring i de tre kommuner: 65 i Odense, 128 i København og 188 i Ishøj. Langt de fleste forløb blev startet op i årene 2011-2013.

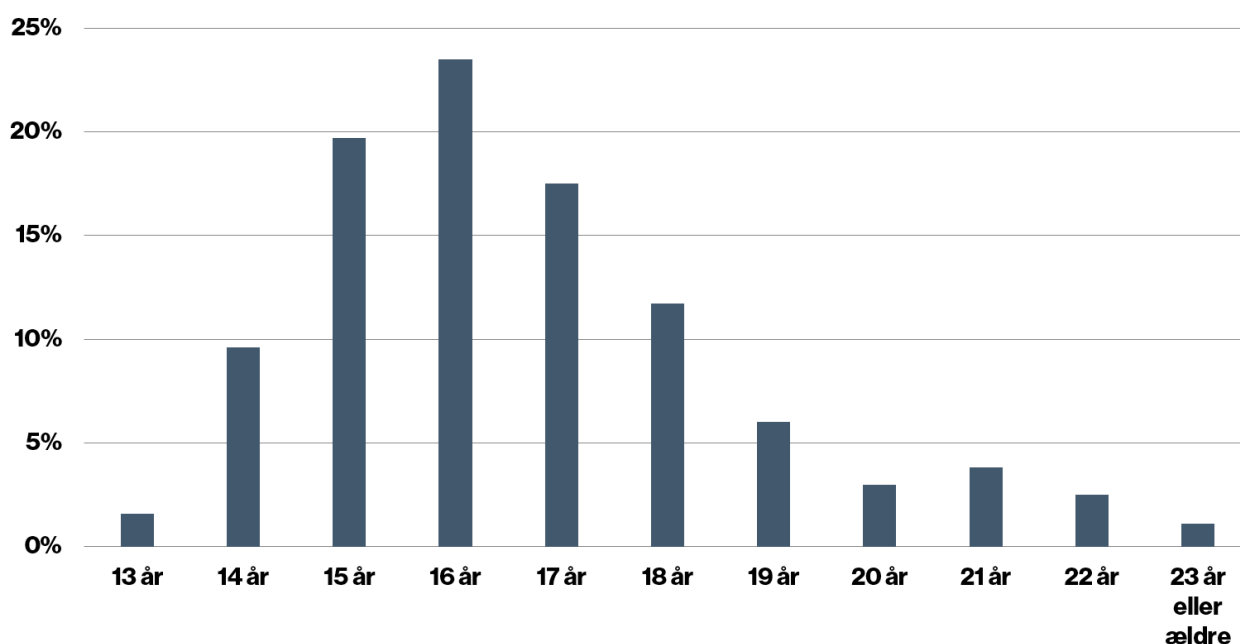
Otte ud af 10 deltagere i mentorforløbene var drenge, og de fleste havde anden etnisk baggrund end dansk, idet 22 pct. er indvandrere, og 65 pct. er efterkommere. 13 pct. har dansk baggrund.

De unge mentees var mellem 13 og 26 år på det tidspunkt, hvor de blev en del af indsatsen. Hver tredje var 13-15 år, 42 pct. var 16-17 år, mens de resterende 26 pct. var 18 år eller ældre.

MENTORINDSATSEN

De individuelle mentorindsatser var det bærende element i alle tre projekter. I Odense og København var det en socialfagligt uddannet gadeplansmedarbejder, der var mentor for den unge, mens man i Ishøj satsede på erhvervsmentorer ansat på lokale virksomheder, evt. kombineret med støttende samtaler med en socialfaglig ungekonsulent ansat i gadeplansprojektet og i nogle tilfælde en støtte-kontaktperson.

Figur 1. Aldersfordeling for indsatsgruppen ved indsatsstart. Kilde: Registerdata, n=366.

¹ Registrering af cpr-nr. udgør samtidig grundlaget for denne opfølgende undersøgelse. Det er således kun unge, der er registreret med cpr-nr. som deltagere i et individuelt mentorforløb, der indgår i denne undersøgelse.

I alle tre projekter var der tale om intensive og langvarige mentorforløb med flere ugentlige ansigt-til-ansigt-møder mellem mentor og mentee, evt. suppleret med ad hoc-kontakt via telefon-samtaler eller sms. I Ishøj varede forløbene typisk et år eller længere, mens de i Odense varede i minimum ni mdr. I København varierede længden på mentorforløbene. Især for den ældre del af målgruppen (unge over 18 år) var der ofte tale om langvarige forløb.

I Odense og København bestod mentorforløbene af individuelle personlige samtaler mellem den unge og mentoren kombineret med håndholdt hjælp og støtte tilpasset den enkeltes situation. For de fleste mentees var kriminalitet ikke et isoleret problem, og mentoren arbejdede derfor med flere aspekter af de unges liv såsom skole, familie, fritid og venner. Mentoren skabte en personlig relation til den unge og arbejdede med de unges personlige udvikling gennem et individuelt og helhedsorienteret forløb med afsæt i den unges livssituation. I København havde mentorerne relativt stor metodefrihed, mens man i Odense benyttede sig af en fælles forløbsmodel og et dialogværktøj, der skulle styrke den unges fokus på egen udvikling (se Kjeldsen m.fl. 2015b: 13).

I Ishøj var mentorrelationen knyttet til et fritidsjob, hvor samværet og samarbejdet på arbejdspladsen dannede rammen for personlige samtaler og sparring fra erhvervsmentorere. I stedet for socialpædagogiske værktøjer trak erhvervsmentorere på egne livserfaringer og personlige kompetencer i mødet med den unge. For de mest belastede unge blev disse samtaler dog suppleret med individuelle samtaler og støtte til den unge via gadeplansprojektet ungekonsulenter og/eller via en tilknyttet støtte-kontaktperson.

FRITIDSJOB

Fritidsjob har været en central del af indsatserne i de tre områder. Mentorere har gennem træning og støtte klædt de unge på til at varetage et fritidsjob. I Ishøj har fritidsjob været et tidligt og meget centralt element i indsatsen, mens man omvendt i Odense valgte at fokusere på først at få styr på skole og fritidsliv, inden et evt. fritidsjob kunne komme på tale.

I Ishøj var fritidsjobbet som beskrevet kombineret med en erhvervsmentorordning, og i København var der ligeledes mulighed for at tilknytte en erhvervsmentor som supplement til mentorforløbet. I Odense varetog en jobkonsulent støtten omkring den unges ansættelsesforløb parallelt med det igangværende mentorforløb.

Fritidsjobbet kan have været medvirkende til at skabe en positiv udvikling hos deltagerne. Evalueringen af gadeplanspuljen pegede således på, at fritidsjobbet skabte en motivation for forandring hos de unge og et fundament for at opbygge relationer. Derudover bidrog fritidsjobbene til at give den unge succesoplevelser og mulighed for at prøve sig selv af i en ny rolle og social kontekst med andre anerkendelseskriterier end på den ene side skolens boglige præstationskrav og på den anden side gadens balladefællesskab (se Kjeldsen m.fl. 2015a).

ANDRE SUPPLERENDE ELEMENTER I INDSATSERNE

Udover mentorere og fritidsjob indeholdt de helhedsorienterede gadeplansindsatser med mentoring også en række understøttende elementer. I alle tre projekter arbejdede man f.eks. med at inddrage den unges familie, og i Odense arbejdede man med inddragende netværksmøder, der havde til formål at skabe en sammenhængende indsats omkring den unge på tværs af forskellige professionelle aktører. En nærmere beskrivelse af de øvrige elementer i indsatserne fremgår slutevalueringen af puljen (Kjeldsen m.fl. 2015a; 2015b).

HVORDAN ER DET GÅET FOR DE UNGE?

Der er nu gået en årrække, siden de sidste unge gennemførte deres mentorforløb. Vi har således mulighed for at følge op på, hvordan det er gået dem siden hen.

Vi stiller først skarpt på de unges uddannelse. Vi undersøger deres uddannelsesstatus i dag, og om der er forskel på uddannelsesstatus blandt de unge, der fik en mentor i en tidligere alder sammenlignet med dem, der fik en mentor i en senere alder. Vi undersøger desuden, hvor mange blandt de unge der har fritidsjob, og hvor meget de arbejder.

Herefter ser vi nærmere på, hvor mange af de unge der stadig er på kant med loven eller udviser risikoadfærd. Vi ser på den generelle kriminalitetsudvikling blandt de unge og undersøger sammenhængen mellem at være blevet sigtet før og efter indsatsen. Herefter fokuserer vi på de unges relationer til deres familie, deres livsstil og fritid samt deres forbrug af rusmidler.

Endelig samler vi op på analyserne og vurderer samlet set, hvordan de unge klarer sig i dag.

En nærmere beskrivelse af data og undersøgelsens metoder kan læses i *Boks 1 "Sådan har vi gjort"*.

TEMA 1: UDDANNELSE

Det har været et vigtigt mål for gadeplansindsatserne at få unge i gang med uddannelse og beskæftigelse som alternativ til en gadeorienteret tilværelse og kriminalitet. Det skyldes dels, at undersøgelser har kunnet påvise en tæt sammenhæng mellem ungdomskriminalitet og en problematisk skolegang (Balvig 2011; Pedersen & Lindstad 2011). At sikre, at de unge får en ungdomsuddannelse, er således en vigtig faktor i forhold til at nedbringe risikoen for, at de begår kriminalitet (Jørgensen m.fl. 2012: 20). Desuden er det afgørende for de unges muligheder på arbejdsmarkedet på længere sigt (Jensen et al. 2009).

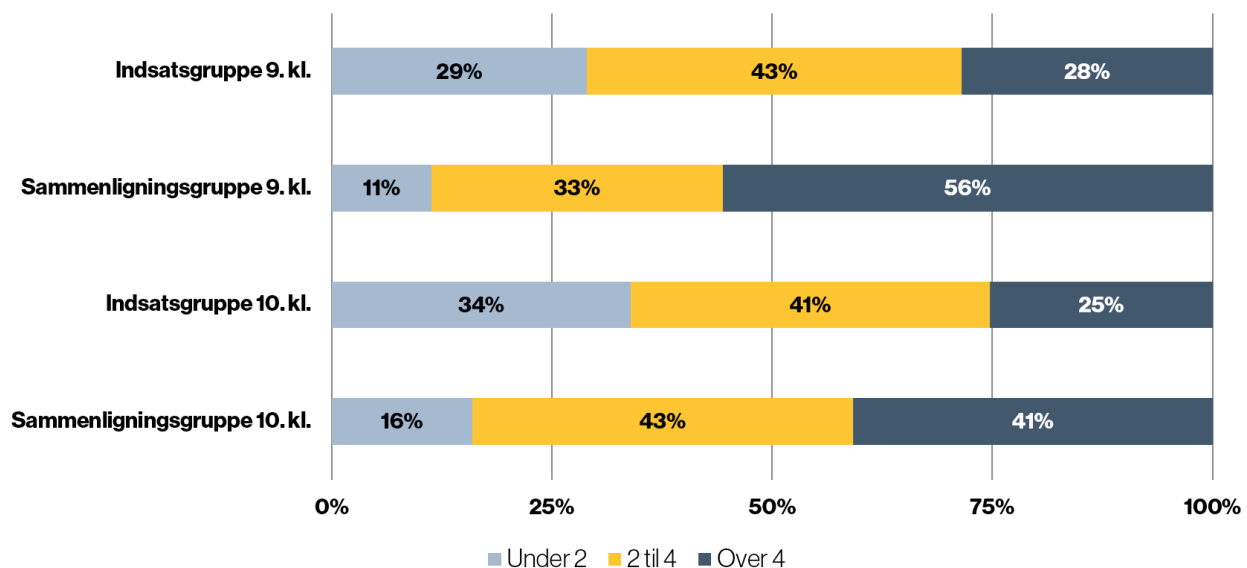
ET FAGLIGT SVAGT UDGANGSPUNKT

Mere end halvdelen af de tidligere mentees var 16 år eller yngre, da de blev en del af mentorforløbene. Derfor var de fleste (59 pct.) også stadig i gang med grundskolen på det tidspunkt. 30 pct. var i gang med en ungdomsuddannelse, mens 11 pct. ikke var i gang med uddannelse.

Mange af de unge, der blev rekrutteret til mentorindsatserne, havde en problematisk skolegang præget af konflikter, et lavt fagligt niveau og et højt fravær (Kjeldsen m.fl. 2015). De unge havde derfor fra start et svært udgangspunkt for deres videre uddannelsesforløb.

Det understreges, når vi sammenligner de unge, der har modtaget en mentorindsats, med andre unge med samme alder, køn og etnicitet. De to grupper burde i princippet følges ad, men gruppen af mentees halter gennemgående bagefter. De er i gennemsnit fire måneder ældre, når de færdiggør folkeskolen. Og når det sker, er det med et væsentligt lavere karaktergennemsnit. Hver tredje ender med et snit under to, mens det kun er godt hver tiende i sammenligningsgruppen, der har en så dårlig afgangseksamen. I gennemsnit ligger gruppen af mentees mere end én karakter lavere end sammenligningsgruppen.

Figur 2. Karaktergennemsnit ved afgangseksamen i 9. og 10. klasse, indsats- og sammenligningsgruppe. Kilde: Registerdata op til 2015; karakterer i 9. klasse: n = 297 og 1599, karakterer i 10. klasse n = 165 og 701.

INDSATSEN HAR INGEN BETYDNING FOR ANDEL UNGE I UDDANNELSE

Indsatsgruppen har altså et svagere udgangspunkt end andre sammenlignelige unge. Men har mentorindsatsen så haft succes med at få flere bedre igennem uddannelsessystemet? Undersøgelsens resultater tyder ikke på, at det er tilfældet.

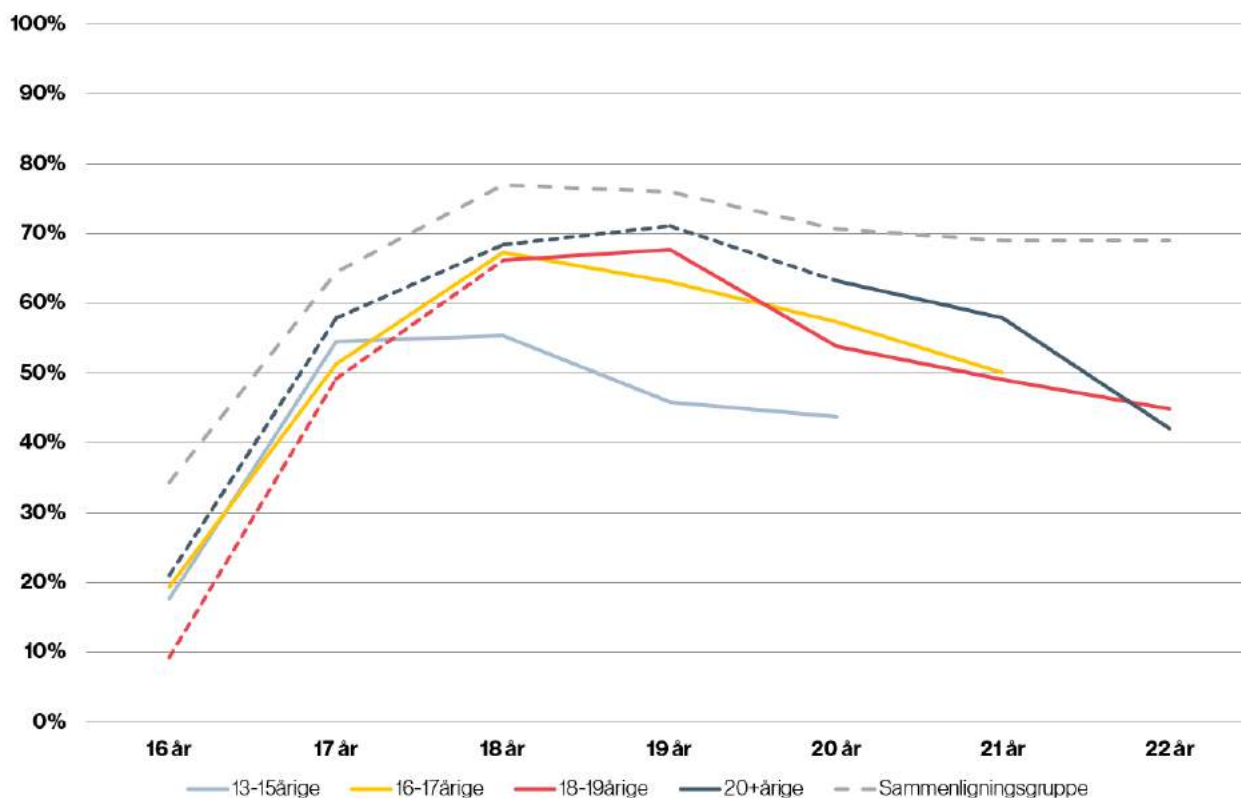
I den nedenstående figur har vi inddelt de unge efter deres alder på det tidspunkt, hvor de starter i et mentorforløb. Derefter har vi undersøgt, hvor mange der kommer i gang med eller får afsluttet en ungdomsuddannelse, efterhånden som de bliver ældre².

Figuren bekræfter for det første, at der blandt de tidligere mentees er færre, der kommer i gang med eller færdiggør en ungdomsuddannelse set

i forhold til sammenligningsgruppen. I sammenligningsgruppen er knap 70 pct. i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse i en alder af 22 år. Tallet for indsatsgruppen ligger omkring de 45 pct.

For det andet viser analysen ingen tegn på, at man i højere grad kommer i gang med en uddannelse mens eller umiddelbart efter, at man har gennemført mentorforløbet. Den stiplede del af graferne viser perioden før mentorindsatsen, mens den fuldt optrukne viser tiden under og efter mentorindsatsen. Graferne viser, at de unge, der fik en mentorindsats som 16-17-årige, ikke er mere tilbøjelige til at være kommet i uddannelse som 18-19-årige end de unge, der først får mentorindsatsen langt senere, dvs. når de er fyldt 18-19 år eller mere.

Figur 3. Andel unge fra indsatsgruppen, der er i gang med eller har afsluttet ungdomsuddannelse fordelt efter alder ved indsatsstart. Kilde: Registerdata, 2006-2016; n= 38-366 unge pr. år i indsatsgruppen, 1.209-1.784 unge pr. år i sammenligningsgruppen.

² Ved på denne måde at sammenligne indsatsgruppen med sig selv på forskellige alderstrin og forskellige tidspunkter i forhold til den indsats, der er givet, mener vi at kunne give et rimeligt retvisende billede af indsatsens relative virkning.

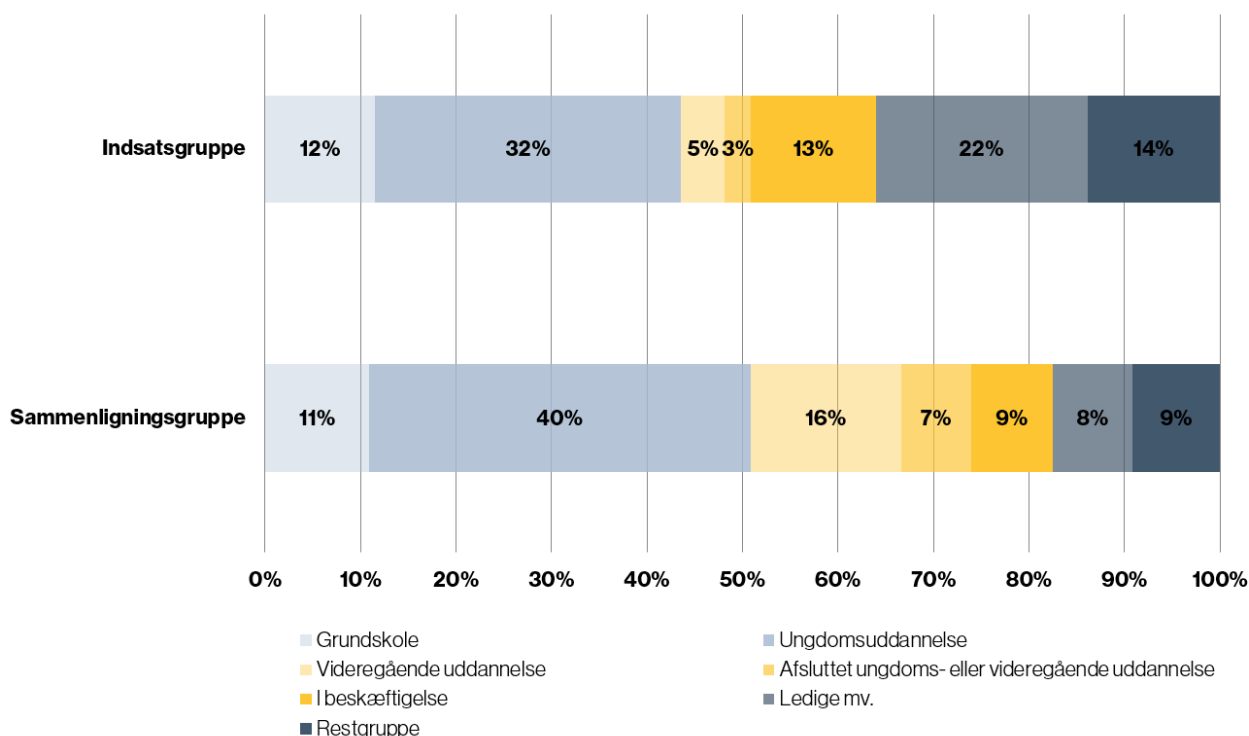
Hvis mentorindsatsen virkede på de unges uddannelsesaktivitet, ville vi kunne forvente, at unge, der får indsatsen som 16-17-årige, i højere grad ville være kommet i gang med en uddannelse ved 17-18-års-alderen. Det ser ikke ud til at være tilfældet. I stedet følger alle unge den samme kurve, uanset hvornår de modtager en mentorindsats.

Eneste undtagelse er dem, der modtager indsatsen som 13-15-årige. Denne gruppe kommer i endnu mindre grad end de øvrige mentees i gang med en uddannelse. Som 20-årige er kun 44 pct. i gang med eller har færdiggjort en uddannelse – 10-20 procentpoint færre end i de øvrige grupper. Analysen giver ikke umiddelbart nogen god forklaring på udviklingen hos netop denne gruppe.

Figuren viser også, at frafaldet fra ungdomsuddannelserne er langt højere i indsatsgruppen end i sammenligningsgruppen. I sammenligningsgruppen er 78 pct. i gang med en ungdomsuddannelse som 18-årige, men 8 pct. falder fra, og ved 22-års-alderen er 69 pct. i gang med eller har færdiggjort en ungdomsuddannelse.

I indsatsgruppen topper uddannelsestilknytningen i 18-års-alderen med 66 pct., men falder med 15-20 procentpoint over de efterfølgende år. Ikke alene er der altså færre af de tidligere mentees, der kommer i gang med en ungdomsuddannelse, end blandt unge i sammenligningsgruppen, men der er altså også langt flere, der falder fra uden at gennemføre. Her spiller det svage faglige udgangspunkt fra folkeskolen formentlig ind.

Figur 4. Uddannelses- og beskæftigelsesstatus 2015, indsats- og sammenligningsgruppe. Kilde: Registerdata, 2015; n=366 og 1.795.

Anmærkning: I opgørelsen af de unges uddannelses- og beskæftigelsesstatus rangerer igangværende og afsluttet uddannelse højest. Blandt de unge, der ikke er i gang eller har afsluttet en ungdoms- eller videregående uddannelse, har vi opgjort beskæftigelse, ledighed og restgruppe.

MANGE KLARER SIG GODT – MEN MERE END HVER TREDJE ER UDEN BESKÆFTIGELSE OG UDDANNELSE

Hvor havner de unge så efter mentorforløbet? I 2015 – et år efter, at de sidste mentees havde afsluttet deres forløb – var godt hver tiende stadig i gang med grundskolen. 32 pct. var kommet i gang med en ungdomsuddannelse, og yderligere 5 pct. var i gang med en videregående uddannelse. 3 pct. havde afsluttet en uddannelse, og 13 pct. var kommet i beskæftigelse.

For godt halvdelen af de unge lykkes det altså at komme godt videre med uddannelse og beskæftigelse. Der er dog også en stor gruppe – mere end hver tredje af de tidligere mentees – der er havnet i ledighed eller i den såkaldte restgruppe. Restgruppen omfatter unge, der ikke er i gang med uddannelse, og hvor vi ikke kender deres forsørgelsesgrundlag.

Det betyder, at de tidligere mentees samlet set ligger et godt stykke efter sammenligningsgruppen. Her er tre gange så mange i gang med en videregående uddannelse, og dobbelt så mange har nået at afslutte en uddannelse. Samlet set ligger andelen af unge i uddannelse eller beskæftigelse her 20 procentpoint højere end blandt de tidligere mentees. Blandt de tidligere mentees er der til gengæld mere end dobbelt så mange som i sammenligningsgruppen, der havner i ledighed eller i restgruppen.

MÅLGRUPPEN SYNES SELV, DE TRIVES GODT I UDDANNELSESYSTEMET

Skyldes det store frafald, at de unge i målgruppen trives dårligt i uddannelsessystemet? Det har vi forsøgt at undersøge ved at spørge de unge, der var i gang med en uddannelse, hvad de synes om det. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at skoletrivsel generelt er på samme niveau som blandt en gruppe af sammenlignelige unge. Der er dog en afværgelse flere (18 vs. 10 pct.), der angiver, at de ikke laver lektier. Forskellene er ikke signifikante.

Mange supplerer skolen med fritidsjob

Fritidsjob ved siden af uddannelsen kan i nogle tilfælde være med til at styrke den unges kompetencer, tilbyde dem et alternativt læringsmiljø og mulighed for at prøve sig selv af i en ny rolle og social kontekst med andre anerkendelseskriterier end hhv. skolen og gaden (se Kjeldsen m.fl. 2015a). Derfor var fritidsjob også et fokuspunkt i alle tre gadeplansprojekter (ikke vist i figur).

I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt de unge, om de har et fritidsjob ved siden af skole eller uddannelse. 39 pct. af de unge, der er i gang med skole eller uddannelse, oplyser, at de har et fritidsjob ved siden af. Det svarer til niveauet for sammenligningsgruppen. Det ugentlige antal arbejdstimer er også det samme som i sammenligningsgruppen (ikke vist i figur).

Analyserne giver således ikke grundlag for at konkludere, at skoletrivsel eller manglende fritidsjob skulle være udslagsgivende for den ringe uddannelses tilknytning.

TEMA 2: KRIMINALITET

Udover uddannelse og beskæftigelse har indsatserne primært haft et kriminalpræventivt sigte. Nogle af de unge har allerede inden indsatsen været på kant med loven, mens andre var i risikozonen for at ende i kriminalitet. Mentorerne har arbejdet målrettet med at få de unge på rette kurs.

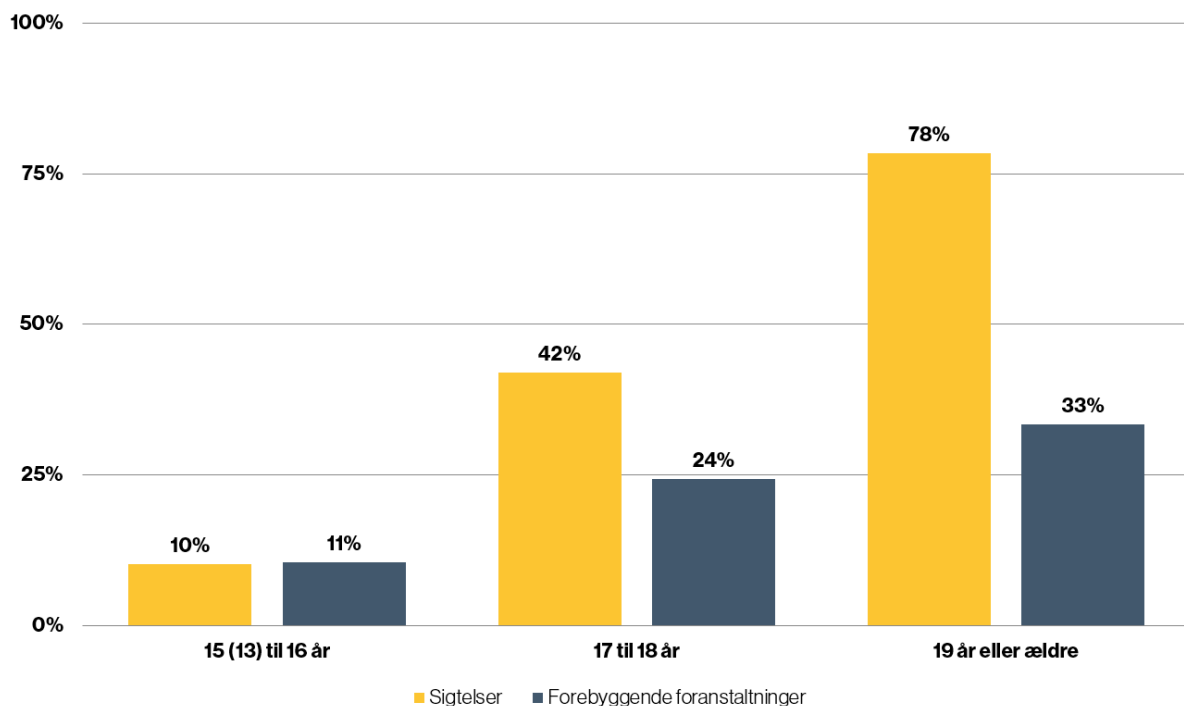
Undersøgelser viser, at unge generelt bliver mere og mere lovlydige. Undersøgelser viser dog også, at unge, der allerede har fået en sigtelse eller dom, er mere tilbøjelige til at begå ny kriminalitet (Balvig 2017). I dette afsnit undersøger vi, hvordan det er gået med målgruppens kriminalitet før og efter indsatsen. Vi undersøger bl.a. betydningen af at give en tidlig indsats. Vi fokuserer desuden på de unges selvrapporte-

rede kriminalitet i forhold til, hvilke typer af lovovertrædelser de hyppigst begår sammenlignet med kontrolgruppen.

HVORDAN VAR UDGANGSPUNKTET FØR MENTORINDSATSEN?

Den helhedsorienterede gadeplansindsats med mentoring var i særlig grad målrettet unge i den kriminelle risikozone. Det betyder dog ikke, at alle mentees havde været sigtet eller dømt for kriminalitet, inden de blev en del af mentorforløbet. Men analyser af målgruppen viser, at en tredjedel af de unge over den kriminelle lavalder havde været sigtet for kriminalitet forud for mentorforløbet. Samtidig kan vi se, at 18 pct. af de unge havde eller havde haft en forebyggende foranstaltning forud for mentorforløbet³ (ikke vist i figur).

Figur 5. Andel unge i indsatsgruppen med sigtelser og forebyggende foranstaltninger forud for mentorindsatsen, fordelt efter alder ved indsatsens start. Kilde: Registerdata, 2016; n=366.

³ Forebyggende foranstaltninger dækker hyppigst over fast kontaktperson for den unge og formidling af praktikophold. Ingen af de unge har været anbragt uden for hjemmet, men nogle enkelte har været i aflastning.

Både sigtelser og forebyggende foranstaltninger hænger tæt sammen med mentees alder på det tidspunkt, hvor vedkommende starter i indsatsen. Jo ældre man er på starttidspunktet, jo flere år har man også haft til at pådrage sig en sigtelse eller en forebyggende foranstaltning forud for mentorforløbet. Blandt dem, der starter i et mentorforløb som 19-årige eller ældre, har hele 78 pct. været sigtet for kriminalitet forud for indsatsen, og hver tredje har eller har haft en forebyggende foranstaltning.

Analyserne bekræfter, at indsatserne har haft succes med at nå en særligt udsat og kriminalitetstruet gruppe af unge. Dertil skal lægges, at kriminalitetsstatistik som beskrevet er forbundet med et stort mørketal. Det er således kun den kriminalitet, der bliver opdaget, og hvor der kan rejses en sigtelse, som registreres. Og for unge under den kriminelle lavalder vælger man ofte at undlade at rejse sigtelse. At mange af de yngre mentees ikke har været sigtet for kriminalitet, er således ikke nødvendigvis et udtryk for, at de ikke befinder sig i den kriminelle risikozone.

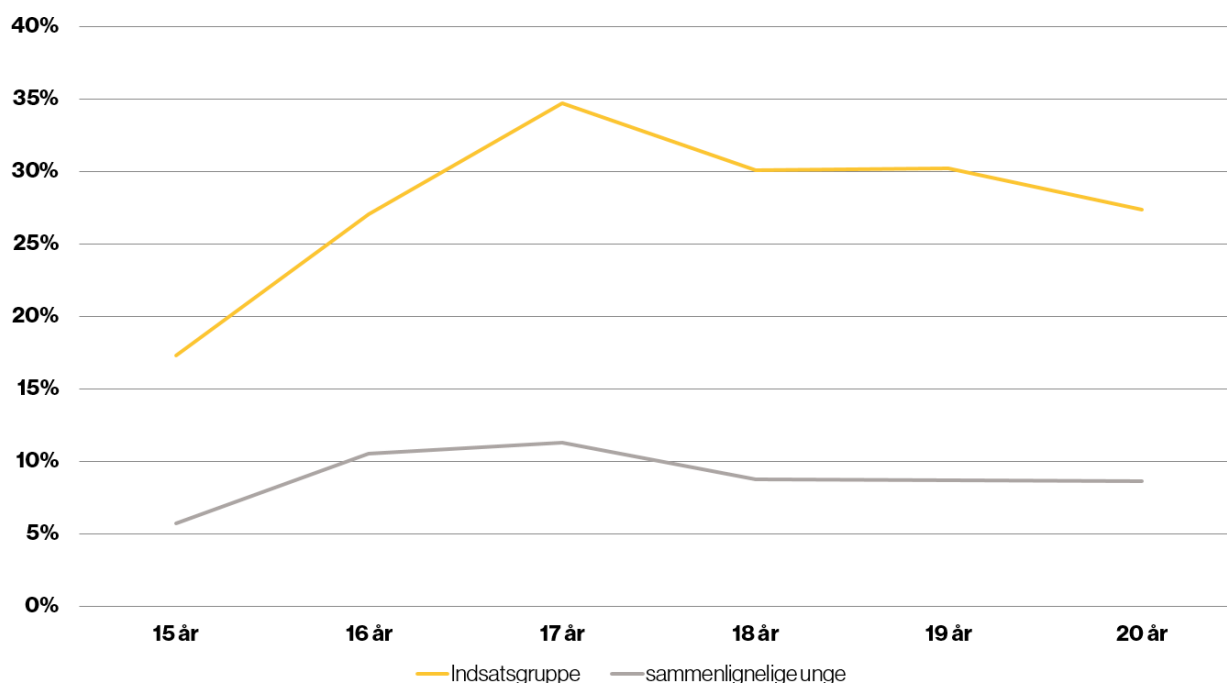
HVORDAN ER DET GÅET MED KRIMINALITETEN EFTER MENTORINDSATSEN?

Den vigtigste faktor i forhold til sigtelser for ungdomskriminalitet er alder. Andelen af unge, der sigtes for kriminalitet, stiger, fra de når den kriminelle lavalder på 15 år, til de når 17-års-alderen, og falder derefter støt. Det bekræfter nedenstående figur over, hvornår unge i indsats- og sammenligningsgruppen sigtes for kriminalitet.

I løbet af perioden, fra de unge er 15-21 år, varierer andelen af sigtede mellem 17 og 35 pct.⁴ Den samme kurve tegner sig, når vi ser på sammenligningsgruppen. Generelt er der dog en markant højere andel sigtede i indsatsgruppen: Der er således et sted mellem tre og fire gange så mange unge i indsatsgruppen, der sigtes, set i forhold til sammenligningsgruppen.

⁴ Færrest sigtes, når de er 15 år. Det skyldes formentlig, at opgørelsen af sigtelser følger kalenderåret, og at de unge først fylder 15 i løbet af året.

Figur 6. Andel sigtede unge opdelt efter alder, indsats- og sammenligningsgruppe. Kilde: Registerdata, n = 252-366 og 1.209-1.784 unge pr. år.

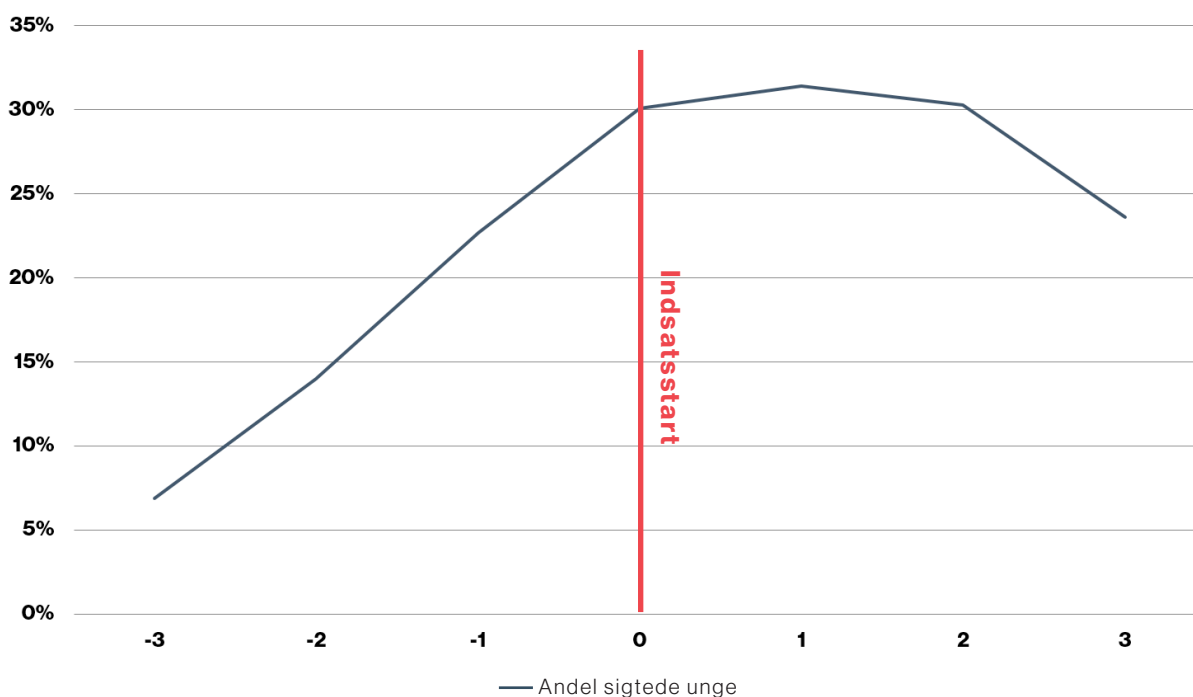
SIGTELSESHYPPIGHEDEN VAR OPADGÅENDE PÅ INDSATSTIDSPUNKTET

54 pct. af indsatsgruppen var mellem 13 og 16 år, da de startede i et mentorforløb. Det betyder, at de befandt sig i en livsfase, hvor sigtelseshyppigheden var opadgående. Det viser nedenstående figur, hvor vi har undersøgt, hvor mange der sigtes for kriminalitet i perioden op til og umiddelbart efter, at de er startet i et mentorforløb. Rigtig mange – 30 pct. – blev sigtet for kriminalitet i samme år, som de blev tilknyttet indsatsen. For

nogle unge har netop en sigtelse formentlig været den udløsende faktor, der gjorde, at de blev henvist til indsatsen.

Figuren viser dog også, at andelen af sigtede fastholder det høje niveau i de to første år efter, at indsatsen er igangsat. Først tre år efter at mentorforløbet er påbegyndt, falder sigtelseshyppigheden igen. En stor del af denne udvikling kan forklares med alder, hvilket vi vender tilbage til nedenfor.

Figur 7. Andel sigtede unge i perioden tre år før indsats til tre år efter. Kilde: Registerdata, n = 335-366 pr. år.

DRENGE OG UNGE MED FOREBYGGENDE FORANSTALTNINGER SIGTES HYPPIGERE

Tallene peger altså på, at selvom der iværksættes en mentorindsats, er der fortsat mange, der sigtes for kriminalitet de første år efter, at indsatsen iværksættes. Det kan dels skyldes alder, idet mange kommer ind i mentorforløbene i 13-16-årsalderen – en periode i ungdomslivet, hvor kriminalitetsrisikoen statistisk set er stigende og ikke har toppet endnu.

En anden forklaring kan være, at mange af de unge er meget udsatte og kriminalitetsbelastede. Tidligere kriminalitet og social udsathed har således stor betydning for senere kriminalitet (Balvig 2017). Det kan være med til at forklare, at mange fortsat sigtes for kriminalitet på trods af mentorindsatsen. De nedenstående analyser understøtter den tolkning.

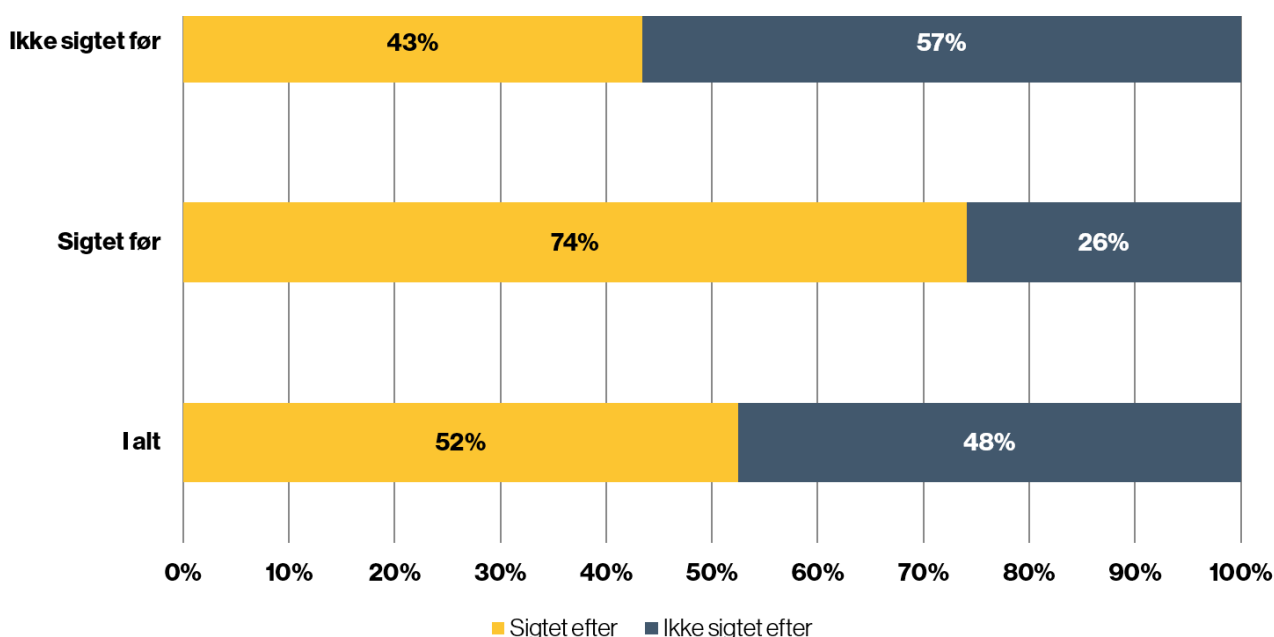
Analyserne viser, at der alt i alt var 30 pct. af de unge, der har været sigtet før indsatsen (se tabel i bilag). Dette tal er relativt højt, når man tager i betragtning, at en tredjedel af de unge er under den kriminelle lavalder, når de begynder på indsatsen.

Analyserne viser også, at 52 pct. af de unge sigtes under eller efter indsatsen. Der er altså flere, der sigtes, efter at de har været med i mentorindsatsen end inden.

Blandt de unge, der er sigtet før, bliver størstedelen også sigtet igen under eller efter indsatsen: 74 pct. af dem, der var sigtet forud for indsatsen, sigtes efterfølgende for ny kriminalitet. 7 ud af 10 var ikke sigtet forud for indsatsen. Blandt dem er der 43 pct., der sigtes under eller efter indsatsen.

De unges sociale udsathed spiller også en rolle i forhold til sandsynligheden for, at de sigtes for kriminalitet. Der er således flere sigtede blandt unge, der forud for indsatsen har haft en forebyggende foranstaltning. Forebyggende foranstaltninger omfatter hyppigst såkaldt 'forebyggende personrettede foranstaltninger', herunder har den unge oftest fået tildelt en fast kontaktperson, eller den unge har fået formidlet en praktikplads eller været i aflastning. I sjældnere tilfælde er det forebyggende familierettede foranstaltninger, herunder at familien er blevet tildelt familiebehandling. Ingen af de unge har været anbragt uden for hjemmet.

Figur 8. Andel sigtede unge efter indsatsen opdelt efter, om de var sigtet før indsatsen eller ej. Kilde: Registerdata, n = 366.

LAVERE SIGTELSESNIVEAU BLANDT MENTEES, DER HAR FÅET EN TIDLIG INDSATS

Tidligere undersøgelser viser, at det ofte er mere frugtbart at arbejde med de helt unge i forhold til at forebygge kriminalitet (Østergaard m.fl. 2015). De yngre er generelt mindre fastlåste i et kriminelt livsmønster og er derfor lettere at hjælpe ud af den negative spiral. I dette afsnit ser vi derfor nærmere på forskellen i den udvikling, de yngre og de ældre deltagere har gennemgået, fra før de startede i et mentorforløb og frem til i dag⁵.

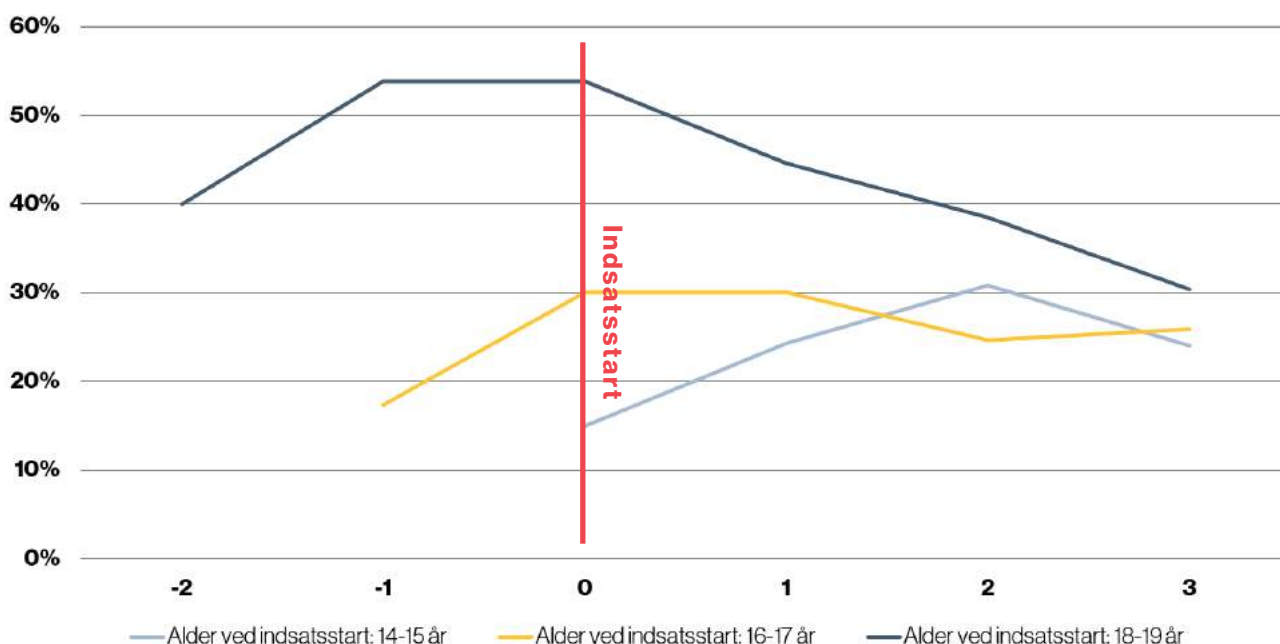
Figuren nedenfor viser udviklingen i andelen af sigtede i perioden fra to år før indsatsen til tre år efter indsatsen opdelt på de unges alder på indsatstidspunktet.

Figuren viser, at jo ældre de tidligere mentees var, da de fik en mentor, desto større andel havde

allerede været sigtet. Figuren viser også, at den del af indsatsgruppen, der kom med i indsatsen i en relativt ung alder, aldrig når op på samme høje sigtelsesniveauer som dem, der kom ind i indsatsen i en sen alder. Det gik altså ikke så galt for de yngste mentees, som det måske kunne have gået. Det indikerer, at gadeplansindsatsen har haft held med at hjælpe de yngre deltagere på ret kurs og holde dem ude af kriminalitet.

Det kan dog også spille ind, at de yngre mentees i højere grad får indsatsen med forebyggelse for øje, og at gruppen ikke nødvendigvis har lige så høj kriminalitetsrisiko som dem, der først får indsatsen i en sen alder, hvor den kriminelle adfærd allerede har manifesteret sig. Tidligere studier har således vist, at det er meget vanskeligt i en tidlig alder at identificere de unge, der senere vil udvikle en kriminel adfærd (Christoffersen 2011).

Figur 9. Andel sigtede unge opdelt efter alder ved indsatsens start. Perioden er fra to år før indsatsstart til tre år efter indsats. Kilde: Registerdata, n = 214-322 unge pr. år.

⁵ Størstedelen af de unge (88 pct.) var mellem 14 og 19 år, da de startede i et mentorforløb. For at mindske den statistiske usikkerhed, har vi valgt at fokusere på unge i dette aldersspænd i denne del af analysen.

EN TIDLIG INDSATS VIRKER BEDST

Kriminalitet og risikobetonet adfærd er aldersbetingede fænomener. Det er derfor ikke så overraskende, at de unges mentees' sigtelsesrate ændrer sig med deres alder. Som nedenstående figur viser, er der flest unge, der sigtes, når de er 17 år. Det gælder, uanset om de har været en del af indsatsen, eller hvor gamle de var, da de blev det.

Analyserne tyder dog også på, at det har betydning, hvornår man giver indsatsen, og at der er bedst virkning ved en tidlig indsats.

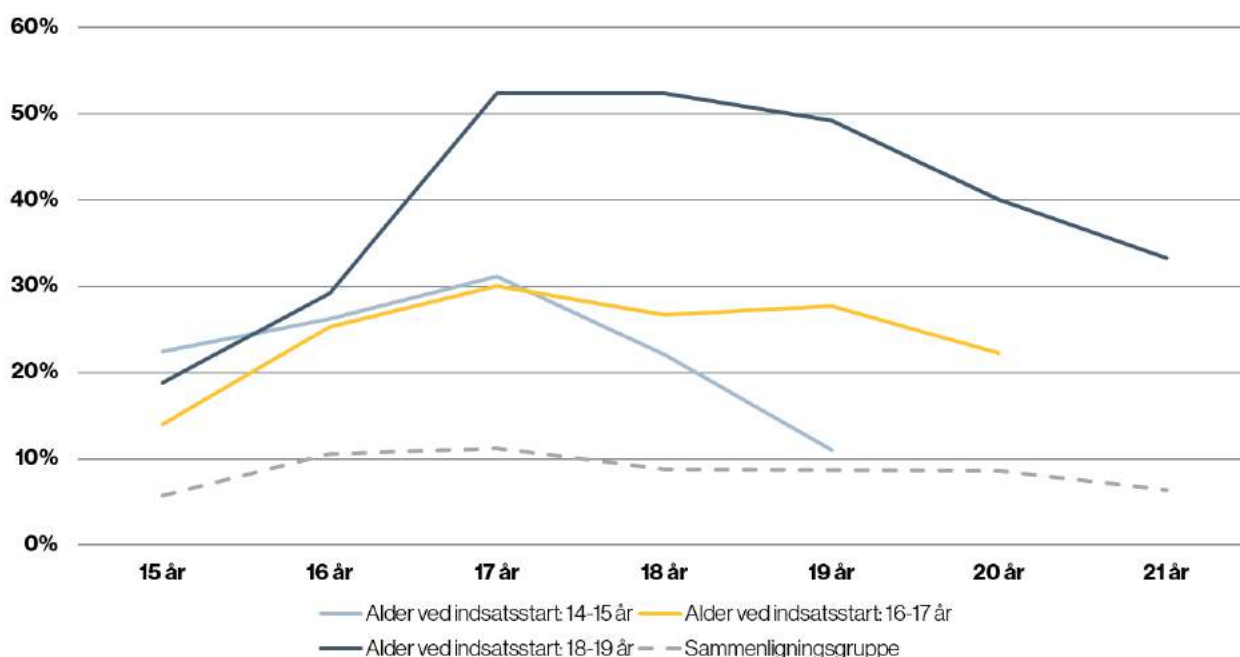
For dem, der er 14-15 år ved indsatsstart, stiger sigtelseshyppigheden ganske vist med en tredjedel (fra 22 til 31 pct.), fra de er 15 til 17 år. Det lyder af meget, men relativt set er det langt mindre end i sammenligningsgruppen, hvor sigtelsesraten næsten fordobles i samme periode. Fra 17 til 19 år falder sigtelseshyppigheden blandt de yngste mentees endvidere med to tredjedele: Et fald, der er næsten tre gange så stort som i sam-

menligningsgruppen⁶. De unge, der modtager en tidlig indsats, er i en alder af 19 år dermed næsten nede på samme sigtelsesniveau som sammenligningsgruppen, nemlig 11 pct.

For dem, der modtager indsatsen som 16-17-årige, topper sigtelseshyppigheden ved 17 år og falder derefter med 27 pct. frem mod 20-årsalderen. Faldet er en anelse højere end i sammenligningsgruppen, men ikke signifikant. Og fordi de 16-17-årige i udgangspunktet hyppigt sigtes for kriminalitet, når de ikke ned på niveau med sammenligningsgruppen.

Endelig er der de unge, der først modtager indsatsen relativt sent – nemlig som 18-19-årige. For denne gruppe falder sigtelseshyppigheden med 37 pct. frem mod 21-årsalderen. Dette er en anelse mindre end i sammenligningsgruppen og betyder, at de unge, der får en sen indsats, fortsat er stærkt overrepræsenterede i kriminalitetsstatistikken.

Figur 10. Andel sigtede unge opdelt på alder ved indsatsens start og sigtelsesalder. Kilde: Registerdata, n = 57-322 unge pr. år i indsatsgruppen, 1.209-1.784 unge pr. år i sammenligningsgruppen.

⁶ Forskellene er statistisk signifikante.

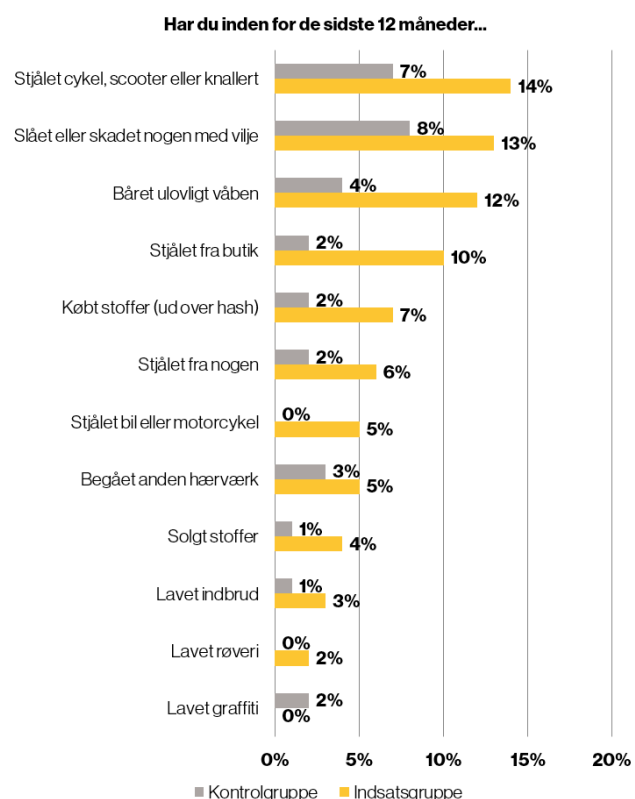
Analyserne indikerer således, at indsatsen primært har betydning, hvis den gives på et tidligt tidspunkt. De unge, der modtager indsatsen som 14-15- eller 16-17-årige, når aldrig op på samme høje sigtelsesniveau som dem, der får indsatsen senere. For de yngste – de 14-15-årige – er det endda således, at sigtelseshyppigheden stiger relativt mindre end i sammenligningsgruppen, for derefter at falde relativt mere. Så selvom denne gruppe som 15-årige er den hyppigst sigtede gruppe, er de ved 19-års-alderen kommet ned på niveau med sammenligningsgruppen.

HVER TREDJE OPLYSER SELV, AT DE HAR BEGÅET KRIMINALITET

Sigtelsesregistre er som tidligere beskrevet behæftet med mørketalsproblemer. Derfor har vi suppleret de registerbaserede kriminalitetsanalyser med et spørgeskema blandt tidligere mentees og en kontrolgruppe. I spørgeskemaet har vi spurgt ind til, hvorvidt de unge inden for de seneste 12 måneder har begået specifikke typer af kriminalitet. Ifølge de unge selv er de hyppigst forekommende kriminalitetstyper brugstyveri af cykel, scooter eller knallert samt vold og ulovlig våbenbesiddelse.

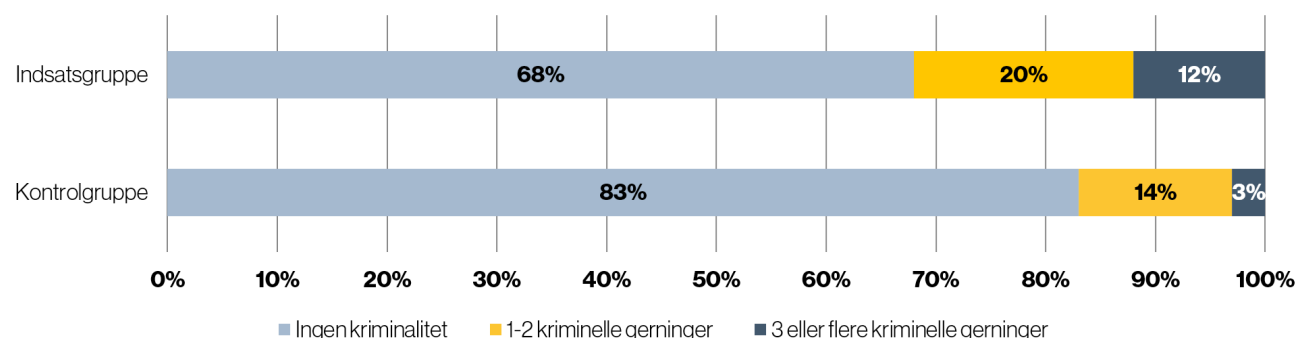
I så godt som samtlige typer af kriminalitet er indsatsgruppen overrepræsenteret. Særligt er indsatsgruppen overrepræsenteret i forhold til at stjæle fra butikker, bære ulovlige våben og stjæle cykel, scooter eller knallert.

Figur 11. Selvrapporteret kriminalitet inden for de seneste 12 måneder fordelt på kriminalitetstyper, indsats- og kontrolgruppe. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 110 og 353.

Analysen bekræfter således, at kriminalitet stadig er langt mere udbredt i indsatsgruppen end i kontrolgruppen. Nedenstående figur viser imidlertid, at kriminaliteten kan henføres til et mindretal – en tredjedel – af de unge i indsatsgruppen, mens to tredjedele er ude af kriminalitet. I kontrolgruppen er kriminaliteten koncentreret på en endnu mindre gruppe af unge – 15 pct.

Figur 12. Antal selvrapporterede kriminelle gerninger inden for de seneste 12 måneder, indsats- og kontrolgruppe. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 110 og 353.

TEMA 3: FAMILIE, VENNER OG FRITID

Et godt forhold mellem børn og forældre er en beskyttelsesfaktor i forhold til ungdomskriminalitet. Unge, der snakker med deres forældre om deres problemer, og som har en positiv forældrerelation præget af omsorg og opmærksomhed, har således mindre risiko for at havne i kriminalitet (Kjeldsen m.fl. 2015a: 56; Christoffersen m.fl. 2011; Pedersen og Lindstad 2011). Derfor har de helhedsorienterede gadeplansindsatser også som en del af mentorforløbene arbejdet med de unges relationer til deres forældre.

Samtidig ved vi, at unge, der tilbringer meget tid sammen med kammerater i gademiljøet, uden at forældrene ved, hvad de laver, og hvem de er sammen

med, oftere begår kriminalitet. Det hænger bl.a. sammen med den risikoadfærd, der er forbundet med en gadeorienteret livsstil, herunder rusmiddelbrug og deltagelse i risikofyldte og grænsesøgende aktiviteter i gruppen (Kjeldsen m.fl. 2015a: 24). Derfor har et formål med mentorindsatserne også været at hjælpe deltagerne til at finde alternativer til en gadeorienteret tilværelse.

I det nedenstående ser vi nærmere på, hvordan deltagernes forhold er til deres forældre, efter at de har medvirket i mentorindsatserne, deres omgangskreds, samt hvordan de bruger deres fritid.

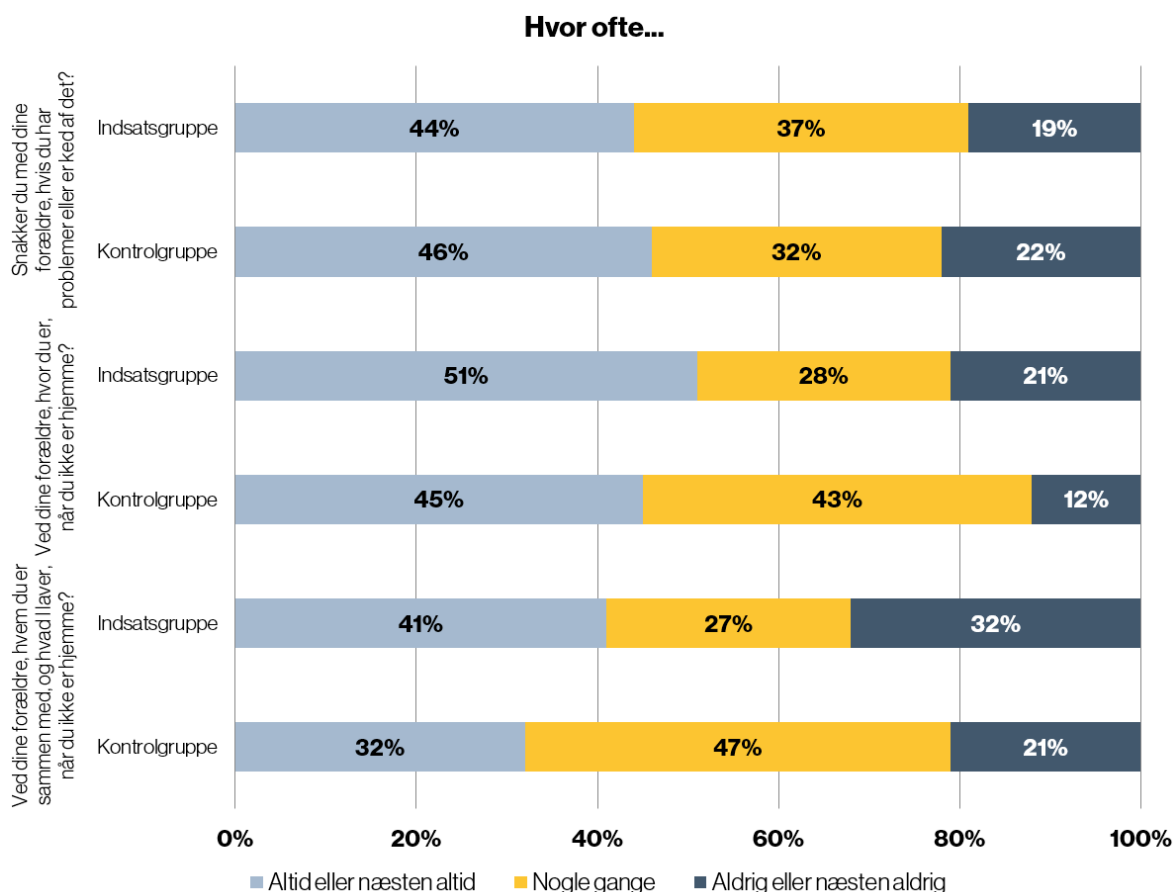
FORHOLDET TIL FORÆLDRENE

85 pct. af de unge i indsatsgruppen bor sammen med en eller begge deres forældre. Det svarer til niveauet i kontrolgruppen. De unge, der bor hjemme, er blevet spurgt til forholdet til deres forældre.

Undersøgelsen viser, at de tidligere mentees i lige så høj grad som kontrolgruppen snakker med deres forældre, når de har problemer eller er ked af det. Der er dog samtidig et billede af, at forældrene for en dels

vedkommende har et begrænset indblik i, hvad den unge foretager sig i fritiden. 21 pct. angiver, at forældrene aldrig eller næsten aldrig ved, hvor de er henne, når de ikke er hjemme. Og 32 pct. siger, at forældrene aldrig eller næsten aldrig ved, hvem de er sammen med, og hvad de laver, når de ikke er hjemme. Det er signifikant flere end i kontrolgruppen, hvor andelen er hhv. 12 pct. og 21 pct. Begge forskelle er signifikante, men forskellen i sidstnævnte tilfælde er på grænsen til ikke at være statistisk signifikant.

Figur 13. Relationer til forældre, indsats- og kontrolgruppe. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 110 og 340 i spørgsmål "snakker du med dine forældre, hvis du har problemer eller er ked af det?". De resterende spørgsmål er kun afrapporteret for unge, der bor hjemme, n = 85 og 232.

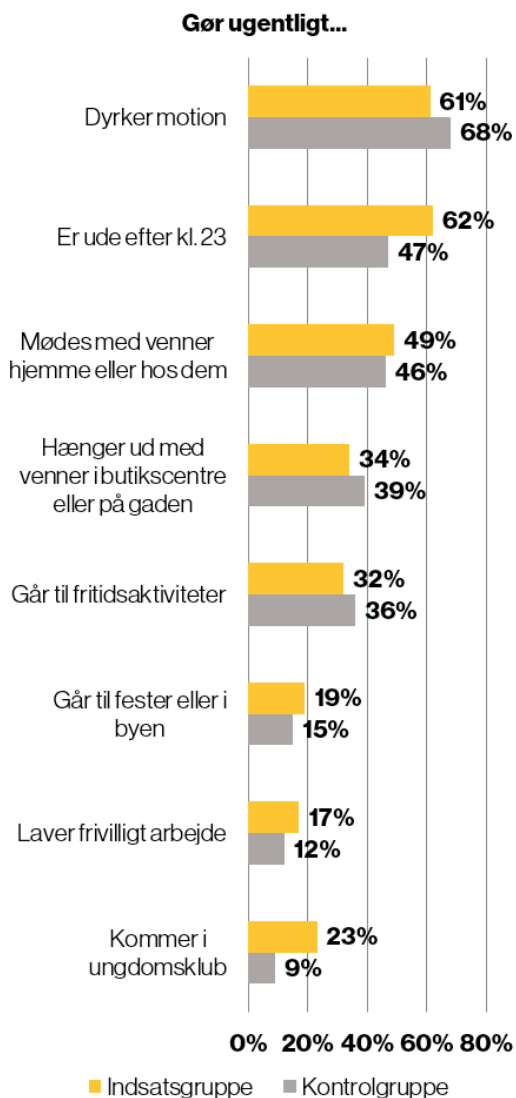
FRITID OG LIVSSTIL

Unge bruger generelt meget af deres tid sammen med venner, og derfor er det væsentligt for kriminalitetsforebyggelsen, hvilke normer og adfærd der hersker i ungegrupperne. Ungdomskriminalitet er helt overvejende en gruppeaktivitet, der hænger sammen med bestemte former for risikoadfærd. Studier viser således, at unge der hænger ud i risikomiljøer herunder butikcentre, bycentre og i gademiljøet, har større risiko for at begå kriminalitet. Bestemte typer af adfærd, som f.eks. at gå ofte i byen og til fester samt indtagelse af alkohol og andre rusmidler er ligeledes forbundet med en forhøjet kriminalitetsrisiko (Pedersen og Lindstad 2011: 93; Jørgensen m.fl. 2012). Vi har derfor undersøgt, hvordan de tidligere mentees bruger deres fritid, og sammenlignet med unge fra kontrolgruppen.

Ser vi på indsatsgruppens adfærd i fritiden, så ligner den i store træk gennemsnittet for unge i kontrolgruppen. De tidligere mentees bruger fritiden på at hænge ud med vennerne, enten hjemme eller på gaden, i butikcentre mv., men ikke i højere grad end andre unge. En del kommer i ungdomsklub eller er aktive med frivilligt socialt arbejde, endda i lidt højere grad end sammenligningsgruppen. De går dog i mindre grad til fritidsaktiviteter og dyrker i mindre grad motion end kontrolgruppen.

Til gengæld er der signifikant forskel på, hvor ofte de unge går i byen og er sent ude: To tredjedele er ude efter kl. 23 mindst én gang om ugen, mens det samme kun gælder knap halvdelen i kontrolgruppen. Knap hver fjerde går til fester eller i byen hver uge, mens det i kontrolgruppen er 15 pct.

Figur 14. Ugentlige fritidsaktiviteter, indsats- og kontrolgruppe. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 109-110 og 352-353.

BRUG AF RUSMIDLER

Forskningen viser en sammenhæng mellem kriminalitet og rusmiddelbrug. Et fokuspunkt i mentorindsatserne har da også været at nedbringe de unges brug af rusmidler i de tilfælde, hvor dette udgjorde et problem.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at indsatsgruppen og kontrolgruppen ligner hinanden i forhold til, hvor hyppigt de indtager alkohol og ryger hash. Godt en tredjedel blandt unge i både indsats- og kontrolgruppen drikker alkohol månedligt eller oftere, og omkring en fjerdedel drikker sig fulde månedligt eller oftere. Der er derimod færre, der ryger hash månedligt eller oftere – hhv. 14 pct. i indsatsgruppen og 7 pct. i kontrolgruppen. Forskellen er dog ikke signifikant.

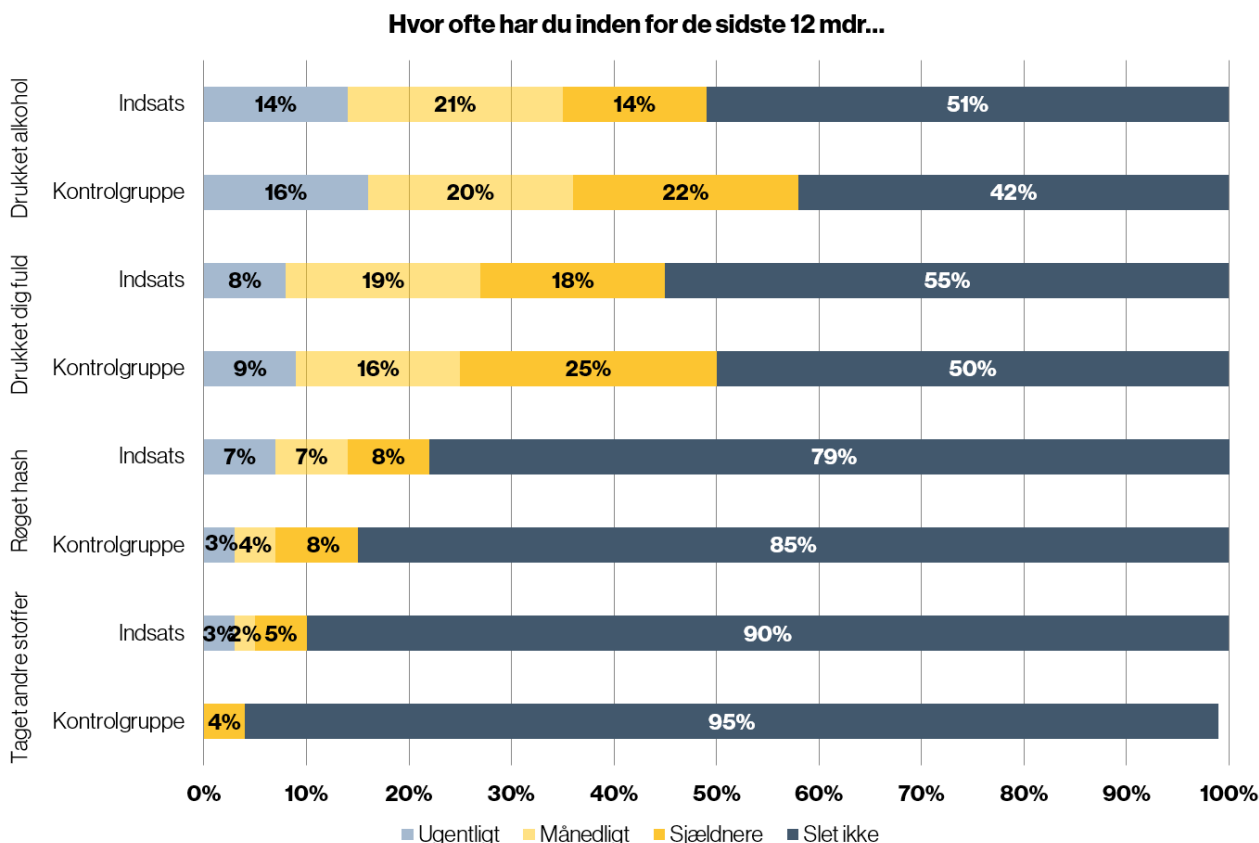
I forhold til andre stoffer er indsatsgruppen overrepræsenteret. 10 pct. svarer, at de har taget andre stoffer inden for de sidste 12 mdr., hvilket også er langt flere end i sammenligningsgrup-

pen, hvor kun 4 pct. svarer, at de har taget andre stoffer sjældnere end månedligt. Forskellen er dog ikke statistisk signifikant.

En mindre gruppe af de unge bruger rusmidler flere gange om ugen. I indsatsgruppen er det 15 pct., mens det i kontrolgruppen er 10 pct. Når vi spørger ind til, hvor mange der bruger rusmidler dagligt, falder andelen dog helt ned til 2 og 3 pct. i hhv. indsats og kontrolgruppe (se bilag). Det tyder således på, at det er meget få blandt de unge, der har et tungt misbrug.

Samtidig er der en meget stor gruppe, der hverken ryger hash eller tager andre stoffer, og som kun sjældent eller aldrig drikker sig fulde. Alt i alt er der 46 pct. af de unge i indsatsgruppen, der angiver, at de slet ikke har drukket alkohol, røget hash eller taget andre stoffer inden for de sidste 12 måneder (se bilag). Blandt disse unge er indvandrere og efterkommere stærkt overrepræsenterede.

Figur 15. Forbrug af rusmidler, indsats- og kontrolgruppe. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 110 og 353.

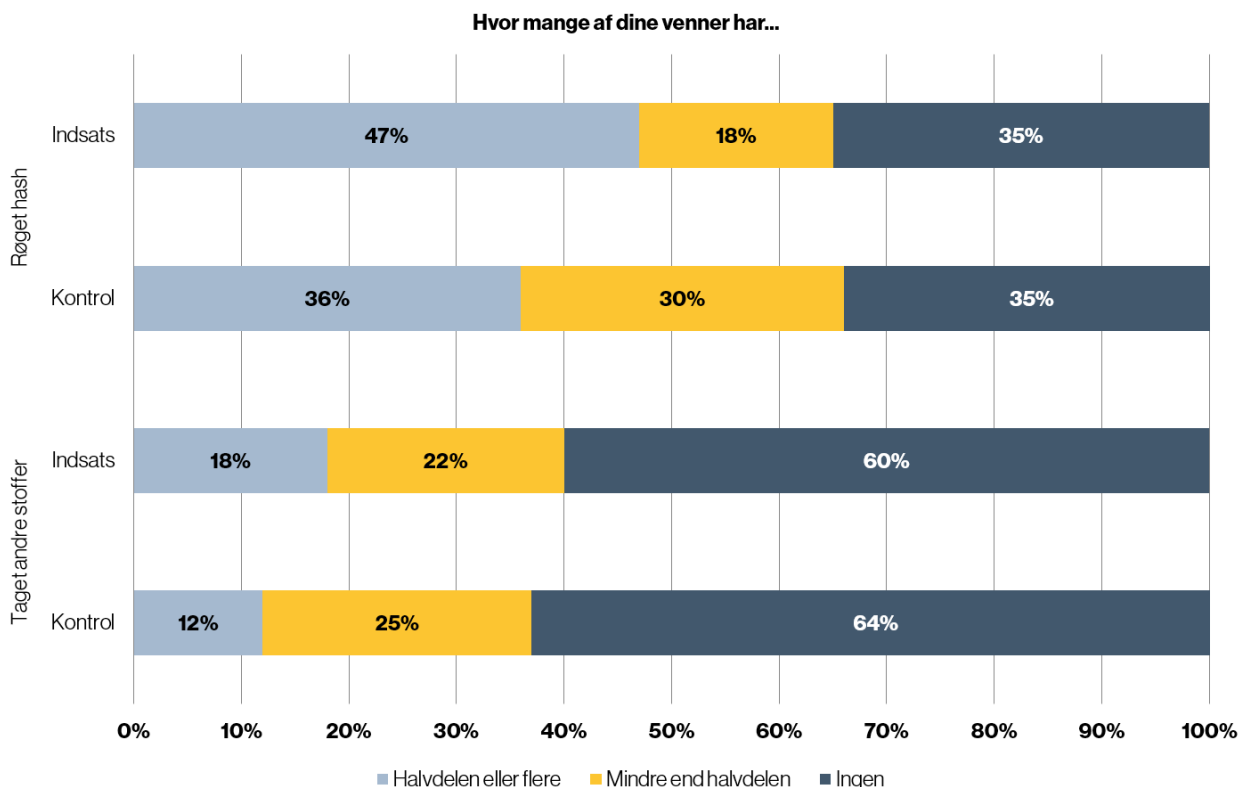
DEN UNGES OMGANGSKREDS

Som nævnt er ungdomskriminalitet i høj grad en gruppeadfærd, og de unge tilbringer, som undersøgelsen viser, meget af deres tid sammen med venner, for en dels vedkommende uden at deres forældre ved, hvor de er, hvad de laver, og hvem de er sammen med. Vi ved fra andre undersøgelser, at ungegruppens normer og gensidige forventninger har betydning for risikoen for at begå ungdomskriminalitet (Pedersen og Lindstad 2011: 96; Jørgensen m.fl. 2012). Derfor har et fokuspunkt i nogle mentorforløb været at hjælpe den unge med at bryde ud af negative vennegrupper og skabe nye og mere konstruktive relationer (se f.eks. Kjeldsen m.fl. 2015b).

I spørgeskemaet undersøger vi risikoadfærden i de unges omgangskreds ved at spørge til deres venners brug af rusmidler og erfaringer med kriminalitet. Ud fra spørgsmålenes formulering ved vi ikke, hvornår de unges venner har begået kriminaliteten. Det kan derfor både være et udtryk for, at deres omgangskreds er mere belastet i dag, og at deres omgangskreds generelt har været mere belastet tilbage i tid.

Undersøgelsen viser, at de tidligere mentees for en stor dels vedkommende har en belastet omgangskreds. 47 pct. af indsatsgruppen siger, at mindst halvdelen af deres venner har røget hash, og 18 pct. siger, at mindst halvdelen af deres venner har taget andre stoffer. I kontrolgruppen er tallet hhv. 36 og 12 pct.

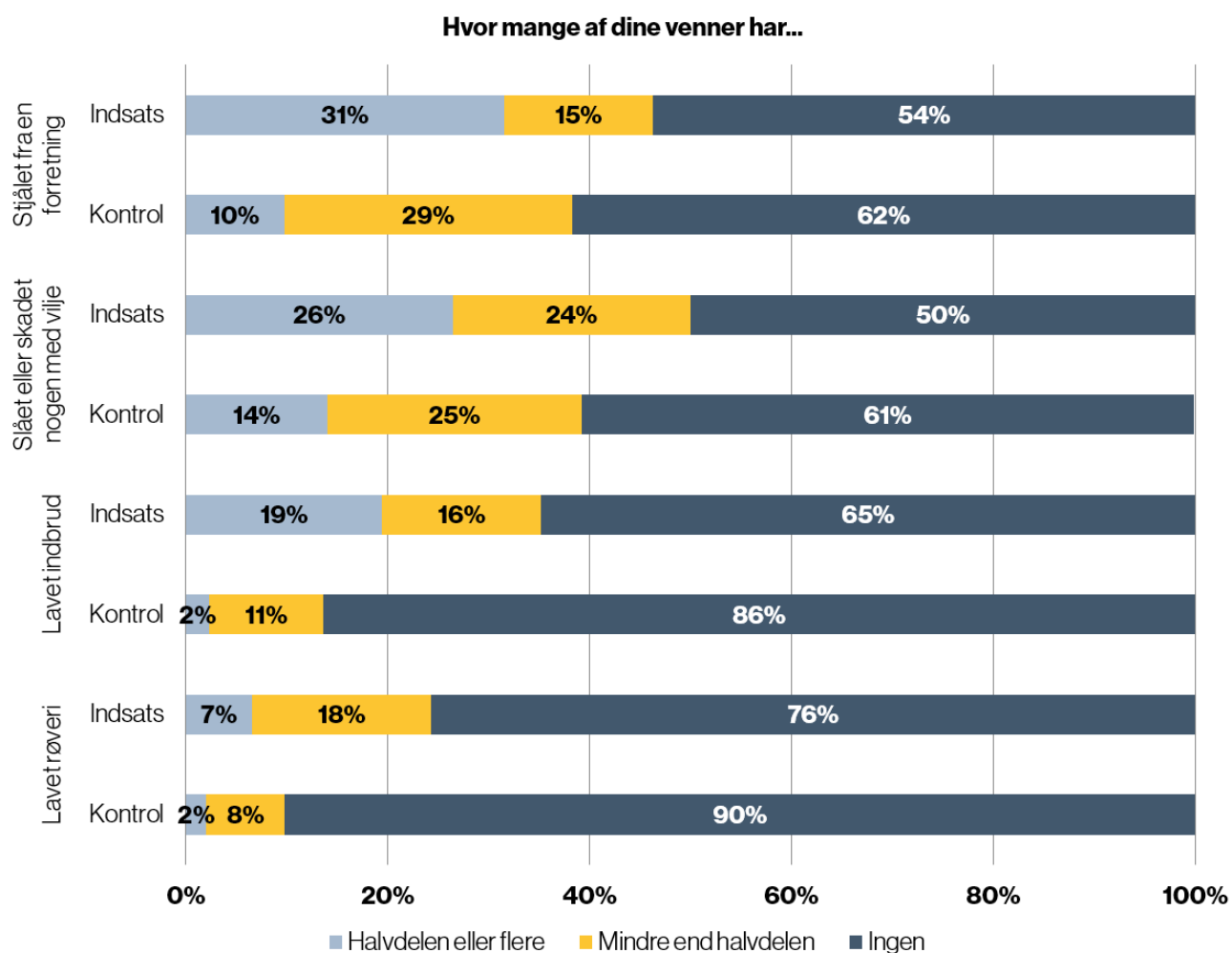
Figur 16. Venners forbrug af rusmidler, indsats- og kontrolgruppe. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 107-108 og 344-350.

Også hvad angår forskellige former for kriminalitet, har de tidligere mentees en belastet omgangskreds. Indsatsgruppen angiver for samtlige kriminalitetstyper hyppigere, at deres venner har begået kriminalitet. Særligt er der flere i indsatsgruppen, der vurderer, at enten halvdelen eller flere af deres venner eller mindre end halvdelen af deres venner har begået vold, indbrud og røverier.

Vi ved dog samtidig fra andre undersøgelser, at børn og unge kan have overdrevne forestillinger om, hvor meget kriminalitet og risikoadfærd deres venner og klassekammerater er involveret i (Balvig m.fl. 2017). De angivne niveauer skal derfor tolkes som det, de er – nemlig målgruppens billede af deres venners adfærd. Her er de relative forskelle mellem indsats og kontrolgruppen mere interessante end de absolutte niveauer.

Figur 17. Venners kriminelle gerninger, indsats- og kontrolgruppe. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 105-107 og 340-347.

HVORDAN KLARER DE UNGE SIG SAMLET SET I DAG?

Ovenfor har vi set, hvordan det er gået med de unge i forhold til uddannelse, beskæftigelse, kriminalitet og livsstil særskilt. I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan de tidligere mentees overordnet set er kommet videre i deres liv siden indsatsen, og hvordan de klarer sig i sammenligning med kontrolgruppen. Til det formål har vi på baggrund af besvarelserne inddelt de unge i fem forskellige grupper:

- **Gruppe 1:** Er i uddannelse eller beskæftigelse, har ikke begået kriminalitet de seneste 12 mdr. og har ikke et højt forbrug af alkohol eller andre rusmidler⁷.
- **Gruppe 2:** Er på besvarestidspunktet ikke i gang med hverken uddannelse eller beskæftigelse, men har heller ikke begået kriminalitet de seneste 12 mdr. og har ikke et højt forbrug af alkohol eller andre rusmidler.
- **Gruppe 3:** Er i beskæftigelse eller uddannelse, men har inden for de seneste 12 mdr. begået et eller flere tilfælde af kriminalitet *eller* har et højt forbrug af alkohol eller andre rusmidler.
- **Gruppe 4:** Er i beskæftigelse eller uddannelse, men har inden for de seneste 12 mdr. begået et eller flere tilfælde af kriminalitet *og* har et højt forbrug af alkohol eller andre rusmidler.
- **Gruppe 5:** Er hverken i beskæftigelse eller uddannelse, og har inden for de seneste 12 mdr. begået et eller flere tilfælde af kriminalitet *og/eller* har et højt forbrug af alkohol eller andre rusmidler.

De fem grupper er et forsøg på at vurdere de unges sociale udsathed samlet set. Der er ikke tale om et egentlig skala, men om en karakteristik af nogle grupper med en forskellig adfærd, hvor nogle peger på en større grad af social udsathed end andre.

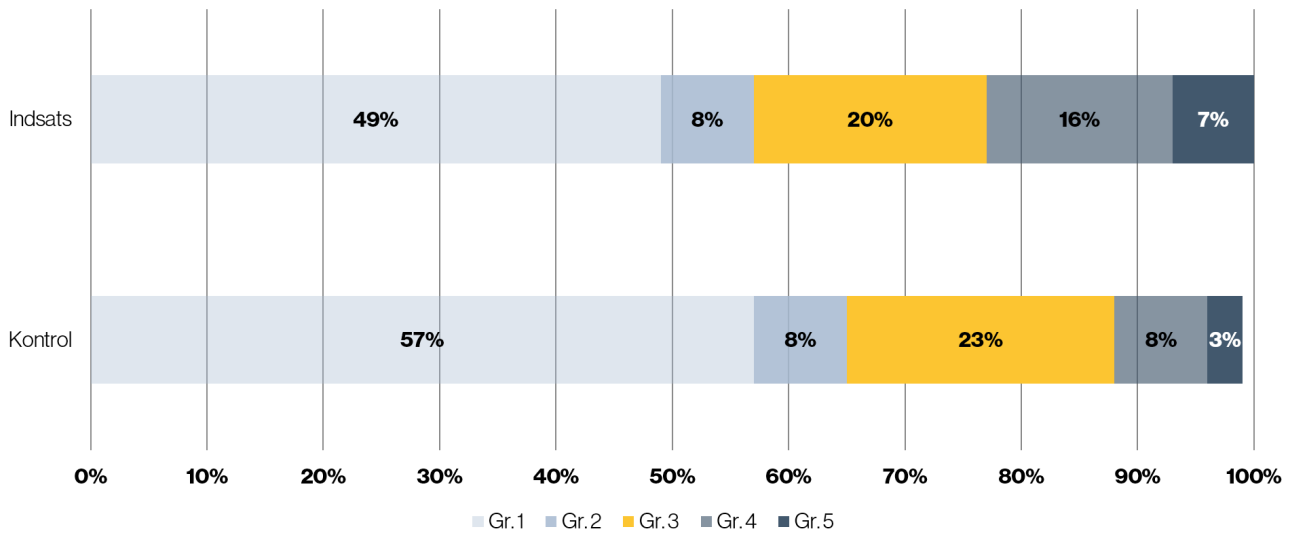
Når vi ser på alle de unge samlet set, er Gruppe 1 langt den største, både blandt de tidligere mentees og i kontrolgruppen. Blandt de tidligere mentees er halvdelen (49 pct.) i uddannelse eller beskæftigelse og er hverken involveret i kriminalitet eller har et bekymrende rusmiddelbrug. Yderligere 8 pct. befinder sig i gruppe 2. Det er dog en del færre end i sammenligningsgruppen, hvor to tredjedele falder i gruppe 1.

Omvendt er der i indsatsgruppen en fjerdedel (23 pct.) af de unge, der befinder sig i gruppe 4 og 5. Det er dobbelt så mange unge som i kontrolgruppen. Gruppe 4 og 5 omfatter, som beskrevet ovenfor, unge, der har en bekymrende adfærd i forhold til kriminalitet og/eller rusmidler, og hvor knap halvdelen hverken er i uddannelse eller beskæftigelse.

Selvom det samlet set lader til, at der er færre blandt de tidligere mentees, der stadig er socialt udsatte i dag, fordeler de sig dog ikke signifikant forskelligt fra kontrolgruppen på de fem grupper.

⁷ Her defineret som, at man ikke drikker sig fuld, ryger hash eller tager andre stoffer på ugentlig basis eller oftere.

Figur 18. Status i dag, indsats- og kontrolgruppe. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 110 og 353.

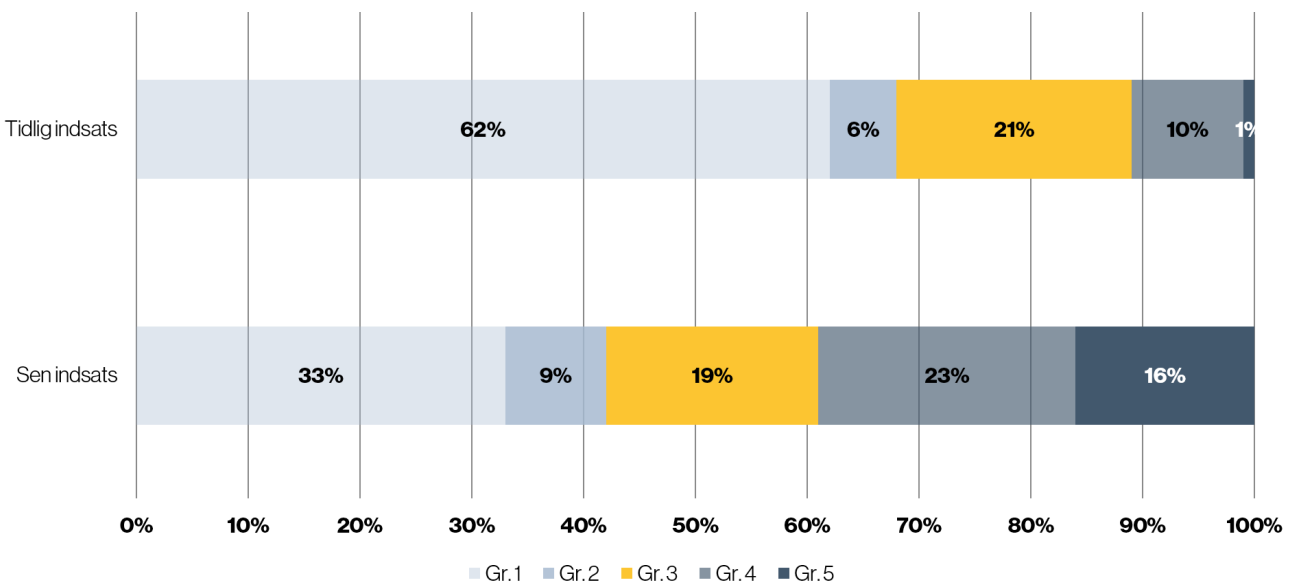

Analysen af de unges kriminalitet pegede på, at indsatsen har været mere virkningsfuld over for de mentees, der var relativt unge på indsatstidspunktet. Nedenstående bekræfter disse resultater.

Når vi ser nærmere på indsatsgruppen kan vi se, at det i særlig grad er de unge, der har modtaget mentorindsatsen på et sent tidspunkt – dvs. da

de var 17 år eller ældre – der har en problematisk adfærd i dag. Blandt de unge i denne gruppe er det kun en tredjedel, der er i gruppe 1, mens 39 pct. er i gruppe 4 og 5. Det er signifikant flere end blandt unge, der fik en mentorindsats på et tidligt tidspunkt. I denne gruppe er det kun 11 pct., der er i gruppe 4 og 5, mens 62 pct. ikke viser tegn på bekymrende adfærd og ender i gruppe 1.

Figur 19. Status i dag, indsatsgruppe tidlig og sen indsats. Kilde: Spørgeskemadata, vægtet n = 63 og 48.

LITTERATUR

Balvig, Flemming, Lars Holmberg & Aydin Soei (2017): Tingbjergundersøgelsen. Om risikoadfærd og sociale overdrivelser blandt børn og voksne i Brønshøj og Tingbjerg. København: AFFORD.

Balvig, Flemming (2017): Fra barndommens gade til et liv i cyberspace. Det Kriminalpræventive Råd.

Balvig, Flemming (2011): Lovlydig ungdom. Det Kriminalpræventive Råd.

Christiansen, Henriette Nobili (2012): Effekten af Mentor- og fritidsindsatser for unge i risiko. En systematisk kortlægning. Det Kriminalpræventive Råd.

Christoffersen, Mogens Nygaard m.fl. (2011): Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. København: SFI.

Frederiksen m.fl. (2013): Mentorer i udsatte boligområder – sådan tilrettelægges den virkningsfulde indsats. Center for Boligsocial Udvikling.

Jensen, Tina Gudrun (2009): SFI's notat om årsager til marginalisering blandt etniske minoritetsbørn og unge. I: Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration: Rapport om marginaliserede nydanske børn og unge. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Jørgensen m.fl. (2012): Risikofaktorer, effektevalueringer og behandlingsprincipper – en forskningsoversigt. Justitsministeriets Forskningskontor.

Kjeldsen m.fl. (2015a): Gadeplan – Slutevaluering af 17 indsatser under puljen for helhedsorienteret gadeplansindsats. Center for Boligsocial Udvikling.

Kjeldsen m.fl. (2015b): Hele vejen rundt – Inspirationshæfte om mentorer og inddragende netværksmøder for udsatte unge. Center for Boligsocial Udvikling.

Pedersen, Maria Libak og Jonas Markus Lindstad (2011): Første led i fødekæden? – En undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper. Justitsministeriets Forskningskontor.

SFI Campbell (2009): En professionel ven kan nedbringe ungdomskriminalitet. Nordisk Campbell Center.

Østergaard m.fl. (2015): På vej mod ungdomskriminalitet – Hvilke faktorer i barndommen gør en forskel? SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

BILAG 1: METODEBILAG

Metodebilaget kan downloades separat på www.cfbu.dk.

